

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^E JAARGANG

WOENSDAG 14 FEBRUARI 1934

No. 946

INHOUD.

	Biz.
DE SANEERINGSMAATREGELEN VOOR HET BLOEMBOLLEN- BEDRIJF door <i>Ernst H. Krelage</i>	156
Eenige ervaringen opgedaan met clearing-verdragen door <i>L. J. Lagendijk</i>	158
Is steun aan onze veehouderij uit nationaal-economisch oogpunt al of niet gemotiveerd? door <i>L. Weijer</i>	160
Het verkeersfonds en de wegenbelastingen door <i>Ir. J. M. I. Reitsma</i>	162
Enkele cijfers in verband met de economische beteekenis van de uitvoering der Zuiderzeewerken II (Slot) door <i>Ir. J. F. L. van Gils</i>	163
Beschouwingen over steenkolen in 1933 II (Slot).....	164
De Indische middelen over September 1933.....	165
AANTEKENINGEN:	
Wereldscheepsbouw en de scheepsbouw in Engeland	165
De automobiellindustrie.....	165
De wereldsuikerproductie en het wereldsuikerverbruik	166
INGEZONDEN STUKKEN:	
Eigen merken in het kruideniersbedrijf door <i>J. van Al- tena Czn.</i> met Naschrift van <i>Dr. Th. van Luytelaar</i>	167
ONTVANGEN BOEKEN.....	169
MAANDCIJFERS:	
Overzicht van de Indische middelen.....	170
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.....	170
STATISTIEKEN.....	170—174
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

13 FEBRUARI 1934.

Zoodra de toestand op de wissel- en goudmarkt zich wat kalmer liet aanzien, kwam er weder wat meer beweging in de geldmarkt. Al spoedig zag men, dat de rijzing der geldkoersen, althans voorloopig, geen verderen voortgang zou hebben. Prima Nederlandsche wissels noteerden $\frac{3}{4}$ pCt. Voor kortlopend papier was er op $\frac{1}{2}$ pCt. belangstelling. Schatkistpapier per 1 December werd op $1\frac{1}{2}$ pCt., per 1 October op $1\frac{3}{4}$ pCt. gedaan. Call $\frac{1}{2}$ pCt. Prolongatie 1 pCt.

* *

De beweging op de goudmarkt is oorzaak geweest van een buitengewone levendigheid op de wisselmarkt. Niet-tegenstaande het groote aanbod van Dollars, afkomstig uit de goudverkoop, is de koers van het Amerikaansche devies slechts langzaam aan teruggelopen. Dinsdag werd nog 1.58 betaald, terwijl eerst gisteren bij het slot op een fractie onder de 1.50 werd aangeboden. De aangeboden Dollars werden aanvankelijk overal vlot opgenomen. Later werd het moeilijker ze onder te brengen, vooral toen de eerste goudverscheppingen in Amerika arriveerden en bleek, dat afwikkeling geen moeilijkheden opleverde. Er waren nl. verscheppers, die uit voorzorg voor wat er eventueel nog kon gebeuren, de Dollars tegen hun goud niet hadden gerealiseerd en nu tot verkoop overgingen. Ook de vraag naar Dollars wordt de laatste dagen minder. Het staat dus te voorzien, dat de Dollar binnenkort wel op het gewenschte peil van $1.47\frac{1}{2}$ zal zijn aangeland. Zal het dan daarbij blijven? Op de wisselmarkt wordt wel eenigszins rekening gehouden met het feit, dat verrassingen op dit punt niet uitgesloten zijn, en een nieuwe waarde-vermin-

dering van den Dollar, zij het in de toekomst, niet tot de onmogelijkheden behoort. Het Pond Sterling heeft de laatste dagen den invloed van den lagen Dollar ondervonden; geopend op 7.81 is de koers tenslotte op 7.56 aangeland. De $\frac{\text{£}}{\text{f}}$ noteering, die op 4.93 de week begon, is tot op 5.04 teruggelopen. Fransche Francs bleven hoog en bewogen zich de geheele week tusschen de $9.78\frac{1}{2}$ en $9.79\frac{1}{2}$. Er gaat nog geregeld goud naar Frankrijk. De $\frac{\text{£}}{\text{f}}$ koers daalde van 78.30. De politieke toestand in Frankrijk alsmede de diverse met den goudhandel samenhangende kwesties beïnvloedden den koers nu eens in de eene, dan weder in de andere richting. Marken bleven zeer aangeboden; van 58.85 is de koers tot op 58.50 teruggelopen, slot iets beter $58.57\frac{1}{2}$. Effectensperrmarken liggen zeer aangeboden, terwijl ook Registermarken en Credit-sperrmarken moeilijker onder te brengen zijn. Voor scrips wordt ongeveer 52 pCt. betaald. Belga's waren eerder flauwer 34.70—34.64. Ook de Zwitsersche Franc had een teruggang te boeken 48.20—48.07. Lires onveranderd ca. 13.07. Peseta's rond de 20.15. Scandinavië natuurlijk lager: Kopenhagen 33.80, Oslo 38.— en Stockholm 39. Finsche Marken ca. 3.35. Over den Tsjechischen Kroon doen tal van geruchten de ronde; wat er precies gebeuren gaat, is nog niet bekend, maar alles wijst er op, dat ook hier met een waardevermindering rekening moet worden gehouden. Buenos Aires noteerde ongeveer $39\frac{1}{2}$, Canadeesche Dollars 1.49. Yen deden ca. 46.

Op de termijnmarkt bleven één- en drie-maands Ponden agio doen en wel resp. $\frac{3}{4}$ en 1 punt. Dollars op latere levering zijn veel vaster geworden; maands Dollars noteeren ongeveer pari, drie-maands $\frac{1}{4}$ punt.

Zooals reeds gezegd vielen er op de goudmarkt groote omzettingen waar te nemen. Door het inzakken van den Dollarkoers is de laatste dagen echter de animo om goud te exporteeren kleiner geworden. Bovendien geven verscheppingen in assurantie moeilijkheden. De noteering van gouden baren hier is tot f 1.660 teruggelopen, dat is ongeveer dezelfde prijs, waartegen men goud bij de Banque de France kan koopen. Ook Eagles en soevereigns liggen aangeboden, nl. op $2.51\frac{1}{4}$ en 12.36. Gouden tientjes doen ca. 10.16.

LONDEN, 12 FEBRUARI 1934.

Geld is nog steeds zeer goed bruikbaar, zoodat de markt nu wel genoodzaakt is om veelvuldiger namiddaggeld te leenen van de Clearing Banks a 1 pCt. dan in 1933 gebruikelijk geworden was. Uit de laatste periodieke gezamenlijke opgaven van de Clearing Banks blijkt dan ook, dat het door haar in de markt uitgezette korte geld aanmerkelijk vermeerderd is.

In de discontomarkt is aan het einde van verleden week in zooverre eene wijziging gekomen, dat de Clearing Banks haar koopprijs voor schatkistpromessen met korten of langeren looptijd op $\frac{7}{8}$ pCt. hebben gebracht. Disconto was hierop dus iets zwakker. Driemaands premie bank-accepten noteeren nu $\frac{15}{16}$ a 1 pCt.

De deviezenmarkt wordt overheerscht door de groote vraag naar goud voor verzending naar Amerika. Zoolang dit samenviel met een vraag naar Dollars voor speculatie belegging in Amerika enz., was de invloed op het koersverloop van den Dollar feitelijk negatief. Deze aankopen van Dollars schijnen nu echter niet meer zoo belangrijk te zijn, zoodat de invloed van de goudverscheppingen iets meer op de Dollarnoteering begint door te werken.

Heden stond daar weder een andere factor tegenover. Men meende namelijk op te merken, dat het stabilisatiefonds Dollars aankocht.

DE SANERINGSMATREGELEN VOOR HET BLOEMBOLLENBEDRIJF.

Drie eeuwen heeft het bloembollenbedrijf zijn monopolistisch karakter in den wereldhandel weten te handhaven. Sinds 1880 heeft het zich met groote snelheid ontwikkeld. Na een korte inzinking in de laatste oorlogsjaren, herstelde de opgaande lijn zich onmiddellijk. Omstreeks 1925 begon een reeks jaren van grooten voorspoed en nadat in October 1929 de eerste teekenen van de wereldcrisis zich begonnen te vertoonen, was 1930 nog een best, 1931 een minder goed jaar. Eerst in 1932 begon het te nijpen, ofschoon toen bij den export het record-cijfer van 47.500 ton bereikt werd.

Dit cijfer was geen bewijs van een gezonde normale uitbreiding van den export. Integendeel, daarin spiegelde zich een zeer ernstig dumpingverschijnsel af. De geweldige overproductie leidde ertoe, dat op het einde van het handelsseizoen belangrijke hoeveelheden der overgeschoten bollen werden geëxporteerd tot ongehooft lage prijzen. Vooral onder de Engelsche geëgelde koopers van het artikel wekte dit zeer gerechtvaardigde verontwaardiging, die zich uitte in bedreigingen met contingentteering, indien Nederland niet zelf paal en perk zou weten te stellen aan dezen misstand.

Het was niet de eerste maal, dat de Nederlandsche bloembollenkweekers en -handelaars zichzelf hun ergste vijanden toonden. Toen er voor enkele jaren bij de Amerikaansche Regeering neiging bestond om het invoerverbod voor narcissen op te heffen of te verzachten, waren het de in Amerika gevestigde Nederlandsche bollenfirma's, die geen middel ontzagen om handhaving van dit verbod te verkrijgen, hetgeen hun helaas gelukte. Toen de noodtoestand in den landbouw en den groven tuinbouw leidde tot omzetting van vele bedrijven in bollenteelt, werd deze uitbreiding, die weldra voor allen even rampzalig zou blijken, uit de bollenstreek bevorderd door krachtige aanmoediging van den aankoop van plantmateriaal en door de meest tegemoetkomende bepalingen voor den verkoop uit de nieuwe gebieden van de zijde der veilingen.

Ook in het najaar van 1932 waren er onder de Nederlandsche bloembollenexporteurs weer een aantal, die door het overstromen van het buitenland met groote hoeveelheden bloembollen tegen afbraakprijzen, — nadat vooraf de buitenlandsche koopers tegen normale prijzen gekocht hadden — het algemeen vakbelang en hun eigen kansen in de toekomst schaadden.

Ofschoon de bloembollenstreek een goed georganiseerd vereenigingswezen bezit, zou aan dergelijke misstanden slechts door toepassing van een ijzeren discipline op de leden, bij een voor alle beoefenaars verplicht lidmaatschap met uitsluiting of andere strenge straf bij overtreding, een einde kunnen worden gemaakt. Zoover is men echter in de bollenstreek nog niet.

Ook daarom is het verklaarbaar, dat de medewerking der regeering werd ingeroepen om de toepassing van een aantal maatregelen mogelijk te maken, die de leidende organisaties ter voorkoming van nog grooter val en, kon dit zijn, tot herstel van den normalen toestand onvermijdelijk achtten.

De gewenschte maatregelen beoogden beperking van de teelt, in overeenstemming met de buitenlandsche vraag, en stabilisatie van een prijsniveau, dat den binnenlandschen kweeker ongeveer den productieprijs verzekerde en den exporteur een iets hooger prijs bij verkoop in het buitenland.

Teneinde den binnenlandschen minimumprijs te kunnen waarborgen dachten de organisaties zich opkoop vanwege de Regeering van het eventueel overschot leverbare bollen aan het einde van het handelsseizoen tegen vooraf bekendgemaakte prijzen, zoodat niemand beneden die prijzen zou behoeven te verkoopen. De Regeering zou hiertoe een voorschot beschikbaar stellen, terug te betalen door een heffing van

den export gedurende vermoedelijk vijf jaar. Van het voorschot zou tevens gebruik gemaakt worden om hen, die dringend om geld verlegen zaten, te helpen door vooraf uitbetaling, met terugbetaling uit de door deze debiteuren over de veilingen te verkoopen bloembollen. Bovendien zou een hoeveelheid plantgoed overeenkomende met het overgeschoten leverbaar worden ingeleverd, om de teelt in het volgend seizoen te beperken.

* * *

Deze denkbeelden zijn door den Minister van Economische Zaken in zeer beperkten vorm overgenomen, nadat de Landbouwcrisiswet, die de Regeering de noodige volmacht voor een vrijwel communistische „Planwirtschaft" verschafte, na de bekende strubbelingen was aangenomen.

In plaats van een saneering en bloc beoogde de Minister een regeling, die aan ieder der 17.000 personen, die bloembollen bleken te kweeken, een aan zijn teelt geëvenredigd aandeel aan den export waarborgde. De verleenning van een voorschot van Regeeringswege bepaalde zich uiteindelijk tot een maximum van f 1.000.000.

De gezamenlijke organisaties op bloembollengebied, vereenigd in het Centraal Bloembollen Comité, hadden zich voorgesteld, dat de uitvoering der maatregelen aan een of twee comité's uit haar midden onder toezicht van een regeeringscommissaris zou worden opgedragen. De later tot Regeeringscommissaris benoemde Mr. Slingenberg, die volkomen op de hoogte is van de toestanden in het bloembollenbedrijf, adviseerde, zoodra hij zijn voorloopige taak ter hand had genomen, in gelijken zin: z.i. behoorde alles wat de teelt betrof te worden opgedragen aan de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur en wat den export aanging, aan den Bond van Bloembollenhandelaren.

De Minister heeft dit advies niet gevolgd. Er werden twee nieuwe rechtspersonen in het leven geroepen onder de namen Bloembollenkweekerscentrale en Bloembollenexporteurscentrale, waarvan de besturen door den Minister worden benoemd en de besluiten de goedkeuring door den Minister behoeven. Iedere kweeker resp. iedere exporteur is gedwongen zich bij een dezer centrales of bij beide aan te sluiten en verplicht, zich naar de door deze besturen opgelegde maatregelen te gedragen.

Voor deze oplossing was veel te zeggen, daar er eigenaardige moeilijkheden verbonden waren aan het omvormen der bestaande vereenigingen tot centrales van dit karakter.

Verwacht mocht worden, dat in de besturen dezer centrales de beste vertrouwensmannen van het geheele bloembollenbedrijf door den Minister zouden zijn benoemd. Wat de kweekerscentrale betreft is deze verwachting beschaamd. Het is pijnlijk te moeten vaststellen, dat de Minister zich bij deze benoeming in de eerste plaats schijnt te hebben laten leiden door politieke overwegingen, die allerminst passen bij de regeeringsverklaring, die de Ministerpresident bij de aanvaarding van het bewind nopens de gedragslijn van het tegenwoordige kabinet heeft afgelegd.

De samenstelling van dit bestuur sloot belangrijken invloed van de organisaties vrijwel geheel uit. Dit is een ernstige fout. Meer en meer krijgt de Kweekerscentrale het karakter van een ambtelijk bureau, dat de door Den Haag voorgeschreven maatregelen uitvoert, zonder daarop invloed van eenige beteekenis te willen of te kunnen oefenen.

De beide Centrales hadden een zware taak, die nog meer bemoeilijkt werd, doordat zij — buiten hun schuld — eerst veel te laat hun werkzaamheden konden beginnen. De registratie der bedrijven moest ondernomen worden, toen de bollen reeds gedeeltelijk geroid waren en de controle dus moeilijk was, en ook later kwamen meermalen de voorschriften van het Departement te laat.

Ondanks al deze ongunstige omstandigheden is het resultaat in groote trekken bevredigend geweest. Er is ongeveer een derde ingeleverd en vernietigd en men rekent dat de teelt van rond 10.000 H.A. tot 6 à 7000 H.A. zal zijn ingekrompen. Het buitenlandsche prijsniveau is gehandhaafd kunnen worden op een iets hooger peil dan verleden jaar en de dumping in het buitenland is voorkomen. Het buitenland en met name Engeland, heeft deze goede uitwerking der genomen maatregelen ten volle erkend. In de Engelsche vakpers heeft de Horticultural Trade's Association er zich met waardeering over uitgesproken.

Dit is zeer verheugend, vooral als men zich voorstelt, hoe rampzalig de gevolgen zouden zijn geweest, als men niet had ingegrepen.

Overigens gaven de voorschriften van het Ministerie voedsel aan tal van bedenkingen. Over het algemeen gaven zij maar al te zeer blijk, uitvloeisel te zijn van een bepaalden theoretischen opzet, waarbij niet voldoende rekening gehouden was met de lang en stevig gevestigde toestanden en handelsgebruiken in het bloembollenbedrijf. Ieder vakman wist, dat vele der voorgeschreven maatregelen niet uit te voeren zouden zijn; men trok er zich dan ook veelal niet veel van aan. Het was met name voor de Kweekerscentrale ondoenlijk, bepaalde voorschriften van het Departement te doen naleven. Men moest genoegen nemen met den schijn.

Hoe algemeen de bezwaren gevoeld worden, moge blijken uit de hier volgende aanhalingen uit een briefwisseling van besturen van vier algemeene vereenigingen op bloembollengebied, den met den Minister politiek verwanten R.K. Land- en Tuinbouwbond en een Tuindersbond in Noord-Holland, die in een gemeenschappelijk adres, waarin o.m. gevraagd werd om „overeenkomstig het officiële communiqué van 4 Mei jl., de leverbare bollen, die overgebleven zijn na de normale verkoop en na de inlevering zonder vergoeding, op te koopen”, het volgende ter ondersteuning van dit verzoek betoogde:

„De garantiebepaling van 8 Augustus, waardoor het op te koopen aantal bollen aanzienlijk beperkt werd, zou, bij inwilliging van dit verzoek, komen te vervallen. Dit kan als een voordeel beschouwd worden, daar aan de juiste toepassing en handhaving van de garantiebepaling, naar Uwe Excellentie niet onbekend kan zijn, buitengewone moeilijkheden verbonden blijken te zijn. Intrekking van de garantiebepaling van 8 Augustus en van de daarmee samenhangende Handelsbeschikking van 19 Augustus zou daarom, naar onze meening, geen ernstig bezwaar behoeven te ontmoeten.”

Hadden de zes besturen gehoopt, door deze opmerkingen den Minister de beslissing te vergemakkelijken, in zijn antwoord handhaafde deze zijn standpunt onder mededeeling, dat hij geen vrijheid kon vinden meer leverbare bollen op te koopen dan in zijn mededeeling van 8 Augustus is bedoeld, aldus:

„Dit opkopen garandeert ieder kweker den prijs van een normalen oogst en ik kan niet inzien, dat het op mijn weg ligt de telers, die reeds het normale resultaat bereikten, daarboven nog voordeel te waarborgen, mede in verband met het feit, dat dit nog een bijzonderen last op zoude leggen aan de vakgenooten, die niet zoo gelukkig geweest zijn met hun oogst.”

De zes besturen achtten eenparig deze opvatting volkomen onjuist en merkten in hun antwoord aan den Minister o.a. op:

„De redenen, in uw brief medegedeeld ter verklaring van deze beslissing, geven ons aanleiding ons nogmaals de vrijheid te veroorloven ons tot Uwe Excellentie te wenden, omdat, naar onze meening, de motiveering voor het afwijzende besluit blijkbaar aan een misvatting moet worden toegeschreven.

Met name geldt dit voor de opvatting, dat het opkopen van de overgeschoten leverbare bollen „binnen het raam”, m.a.w. volgens de voorschriften neer-

gelegd in uwe mededeeling van 8 Augustus, iederen kweker den prijs van een normalen oogst zou garandeeren.

Vooreerst moge hieromtrent opgemerkt worden, dat bij de vaststelling van de binnenlandsche minimumprijzen rekening is gehouden met de laagste productiekosten in sommige deelen van de bloembollenstreek.

De garantiebepaling van 8 Augustus waarborgt slechts dezen zeer lagen prijs voor een gedeelte van den oogst, want vooraf werd de inlevering zonder vergoeding van een gedeelte der leverbare bollen voor vernietiging geëischt. Wat de vroege tulpen betreft, werd de oogst op 225 leverbare bollen per R.R. vastgesteld. Hiervan werden 50 stuks zonder vergoeding ingeleverd, terwijl voor de overblijvende 175 bollen een te lage opbrengst gegarandeerd werd.

Naar verhouding geldt dit ook voor de andere onder de saneeringsmaatregelen gebrachte artikelen, als Darwintulpen, Narcissen en Hyacinthen. Van deze drie artikelen werden tezamen 6.000.000 R.R. geteeld. De kweekers hebben ook hiervoor een bedrag ontvangen, dat verre ligt beneden den productieprijs. De kweekers die een beteren oogst hadden, veelal tengevolge van meerdere zorg en kosten aan de behandeling der bollen besteed, hebben naar verhouding een even slecht resultaat, daar de door dezen bestede hogere kosten geheel ongedekt bleven.”

Maar ook dit betoog mocht niet baten. Na twee maanden antwoordde de Minister, dat zijn inzichten in zake credietverleening aan bloembollenkweekers daardoor niet waren gewijzigd.

In het geheel werd slechts f 1.000.000 beschikbaar gesteld, welk bedrag uit een heffing van de teelt en den export moet worden terugbetaald. Deze houding steekt wel zeer scherp af bij die, welke ten opzichte van andere takken van tuinbouw werd aangenomen. De groenteteelt kreeg de beschikking over f 5.000.000 zonder terugbetaling, de boomkwekerijen en de Aalsmeersche culturen kregen rentedragende credieten.

De Minister beschikt over voldoende middelen om de terugbetaling van eventuele credieten te waarborgen in de teeltbewijzen en exportvergunningen. Door deze bij in gebreke blijven van den debiteur in te houden, zou een alleszins voldoende prikkel tot het voldoen aan deze verplichting te vinden zijn.

De geheele onvoorziene wijze, waarop de Minister van zijn bevoegdheden, hem bij de Landbouwcrisiswet verleend gebruik maakt, levert een groot gevaar op voor den goeden gang van zaken in het bloembollenbedrijf. De toestanden op het gebied van den onderlingen handel, de verhouding kweker—exporteur, de buitenlandsche betalingscondities en de daarmee samenhangende binnenlandsche handelsgebruiken, de onderlinge beurshandel, in één woord het geheele complex van den handel, is eeuwen lang gegroeid tot wat het nu is. Het is niet in alle opzichten ideaal, maar men kan het niet gedeeltelijk wijzigen, daar alle onderdeelen van het geheele stelsel ineengrijpen.

Men krijgt uit sommige maatregelen van den Minister den indruk, alsof hij in dit stelsel gewelddadig wil ingrijpen en den weg wil banen voor een soort van Planwirtschaft, zonder rekening te houden met het historisch gegroeide en met miskennis van de redenen, die het huidige handelssysteem hebben doen ontstaan.

Ondanks zijn theoretische gebreken heeft dit stelsel bewezen voor het bloembollenbedrijf het meest geschikt te zijn; het geeft weinig of geen aanleiding tot bezwaren en niemand heeft den Minister gevraagd om het te veranderen.

Het zou getuigen van een volslagen gebrek aan zin voor de werkelijkheid en het praktische bedrijfsleven, indien de Minister hier zou willen trachten in te grijpen. De dank, dien Z.E. zich verworven heeft door zijn krachtig ingrijpen door teeltbeperking en toezicht op den export, zou erdoor verkeeren in een algemeene klacht over ondermijning van een

bedrijf, dat zich steeds heeft weten te handhaven en voor Nederland in de toekomst van steeds toenemende beteekenis kan zijn — mits het zich zijn kansen niet ontnomen ziet door onjuist economisch inzicht van hoogerhand.

Dit sluit niet uit, dat zich misschien in het bedrijfsleven een concentratie zal voltrekken, waartoe reeds sedert verscheidene jaren plannen bestaan. Maar een eventuele reorganisatie van het vereenigingsleven behoort van de vakmannen zelfven uit te gaan en door henzelfven te worden beheerd. Hoe eerder men zich zonder regeeringsinmenging kan redden, des te beter.

Dit jaar kunnen de Regeeringsmaatregelen nog niet worden ontbeerd. Er zijn verzachtende omstandigheden te pleiten voor de veel te late vaststelling dier maatregelen voor het afgelopen jaar. Maar thans had men op tijd gereed moeten zijn, d.w.z. vóór het tijdstip waarop de reizigers naar het buitenland vertrekken voor het plaatsnemen van den aanstaanden oogst. Dit tijdstip is reeds voorbij: half Januari behooren de exporteurs te weten, waar zij aan toe zijn. Het is een ernstige fout, die vermeden had kunnen en moeten worden, dat de maatregelen voor 1934 niet tijdig zijn afgekondigd. Het onvermijdelijk gevolg hiervan is, dat men noodgedwongen zijn gang gaat zonder zich aan eventueel later te maken maatregelen te kunnen storen en dat de maatregelen, als ze eenmaal uitgevaardigd worden, óf slechts in schijn gehandhaafd kunnen worden óf tot allerlei ontduikingen aanleiding zullen geven.

ERNST H. KRELAGE.

EENIGE ERVARINGEN OPGEDAAN MET CLEARING-VERDRAGEN.

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over de Begroting van Economische Zaken heeft de Regeering medegedeeld over te zullen gaan tot het afsluiten van clearing-verdragen met verschillende valuta-zwakke landen, die het betalingsverkeer belemmeren.

Deze soort verdragen zijn eerst ter sprake gekomen, nadat enkele landen een deviezen-contrôle hadden ingesteld, teneinde een depreciatie van het ruilmiddel te voorkomen.

Andere landen gingen ons reeds voor in de toepassing van het stelsel der clearing-verdragen, en de ervaringen door hen opgedaan, zijn uiteraard van het grootste belang. Nu ook Nederland tot dit systeem ter regeling van het internationale betalingsverkeer zijn toevlucht gaat nemen, is het van beteekenis die ervaringen na te gaan.

Wij willen dan ook het clearing-verkeer tusschen Oostenrijk en Zwitserland, tusschen Hongarije en België, tusschen Hongarije en Zwitserland, en tusschen Roemenië en Zwitserland wat meer van nabij bezien. Juist bij deze vier treedt in het bijzonder aan het licht, welke hoofdproblemen zich om de clearing-verdragen groepeeren.

Het clearing-verkeer tusschen al deze landen was of is in handen van de betrokken circulatiebanken.

De importeur stort bij de circulatiebank het bedrag zijner schulden, terwijl uit de gestorte bedragen de exporteurs betaald worden.

Het algemeene doel van de clearing-verdragen is de betalingszekerheid te verschaffen voor nieuwe handelstransacties. Er kunnen echter verschillende bij-oogmerken zijn, waarvan het meest voorkomende is, de liquidatie van reeds geblokkeerde vorderingen.

De clearing-verdragen tusschen *Oostenrijk en Zwitserland* en tusschen *België en Hongarije* stemden, behalve in het bij-oogmerk van liquidatie van oude vorderingen, bovendien in het volgende overeen:

1. Oostenrijk, resp. Hongarije, aan welke landen muntdepreciatie boven het hoofd hing, wilde dit gevaar door middel van de clearing afwenden.

2. De uitgesproken bedoeling bij de clearing was, om den export van Oostenrijk naar Zwitserland, resp. van Hongarije naar België, te stimuleeren.

Dat deze beide clearing-verdragen ook het neven-doel hadden, om de oude vorderingen, te vereffenen, blijkt uit de verdeling van de gestorte bedragen bij de Zwitsersche en bij de Belgische Bank.

Het bedrag, bij de Zwitsersche Bank voor rekening van Oostenrijk gestort, zou voor $\frac{2}{3}$ aangewend worden ter betaling van den loopenden export van Zwitsersche goederen naar Oostenrijk, en voor $\frac{1}{3}$ ter afwikkeling van de in Oostenrijk geblokkeerde Zwitsersche vorderingen.

Het bedrag, dat bij de Belgische Bank voor rekening van Oostenrijk zou worden gestort, zou als volgt worden verdeeld:

35 pCt.: ter vrije beschikking van de Hongaarsche Bank.

45 pCt.: ter vereffening van de vorderingen, die vóór het tot stand komen van het clearing-verdrag in Hongarije geblokkeerd waren.

20 pCt.: ter betaling van de Belgische exporteurs voor vorderingen, na het tot stand komen van het verdrag ontstaan.

In het clearing-verdrag, 12 November 1931 tusschen Oostenrijk en Zwitserland gesloten, was vastgelegd, dat de verrekening zou plaats hebben op een koers 1 schilling = 72,92 Zw. Centimes, en in dat, 26 Maart 1932 tusschen Hongarije en België gesloten, dat de clearing-koers zou zijn 100 Pengös = 125,786 Belga's.

Naast de officiële clearing ontwikkelde zich echter in beide gevallen een vrij verkeer, waarin de Schilling, resp. de Pengö belangrijk lager noteerde dan de officiële clearing-koers.

Teneinde te bewerkstelligen, dat het bedrag, bij de Zwitsersche Bank ten behoeve van Oostenrijk gestort, grooter zou zijn dan het bedrag, bij de Oostenrijksche Bank ten behoeve van Zwitserland gestort, moest de export van Oostenrijk naar Zwitserland gestimuleerd worden.

Om dezelfde reden moest de export van Hongarije naar België worden bevorderd.

Bij beide clearing-verdragen bleek echter al spoedig, dat de beide genoemde oogmerken niet tegelijk verwezenlijkt konden worden.

Nemen wij het voorbeeld Oostenrijk—Zwitserland.

De Zwitsersche importeur voelde het clearing-verdrag als een belemmering. Want in plaats van in gedeprecieerde Schillings te kunnen betalen, moest hij thans zijn schuld, omgerekend naar volwaardige Schillings, bij de Zwitsersche Bank voldoen.

Voor den Zwitserschen exporteur daarentegen was het clearing-verdrag een voordeel, omdat hij op een hooger Schilling-koers kon rekenen dan voordien. In Oostenrijk was de situatie juist omgekeerd. De importeur had voordeel en de exporteur nadeel van het clearing-verdrag.

Het resultaat van dit verschil tusschen den koers in het vrije verkeer en den clearing-koers was dus, dat de export van Zwitsersche goederen naar Oostenrijk een extra-prikkel kreeg; daarentegen de import van Oostenrijksche goederen in Zwitserland extra-moeilijkheden ondervond.

En men had juist het omgekeerde willen bereiken! Hetzelfde verschijnsel werd bij de Hongaarsch-Belgische clearing waargenomen. De Hongaarsche exporteur en de Belgische importeur trachtten aan de clearing te ontkomen.

In het geval Oostenrijk—Zwitserland stond er reeds, na 4 maanden een veel grooter bedrag bij de Oostenrijksche Bank dan bij de Zwitsersche Bank.

In het geval Hongarije—België was, nadat het verdrag 10 maanden gewerkt had, het bedrag, bij de Belgische Bank gestort, slechts $\frac{1}{10}$ van dat, bij de Hongaarsche Bank gestort. En wilde deze clearing een vlot verloop hebben, dan moest niet $\frac{1}{10}$, doch

5 maal zooveel bij de Belgische als bij de Hongaarsche Bank gestort zijn. Dan toch zou uit de 20 pCt. van het in België gestorte bedrag de loopende export van dit land naar Hongarije volledig betaald kunnen zijn.

In deze beide gevallen vormde zich dus een clearing-saldo, omdat in het vrije verkeer zich een andere wisselkoers ontwikkelde dan bij de clearing werd toegepast. Indien het betalingsverkeer tusschen twee landen beheerscht wordt door twee wisselkoersen, dan is het clearing-verdrag steeds voor twee van de vier, bij het handelsverkeer betrokken partijen, een nadeel, en voor de beide anderen een voordeel.

Het verdrag is dan in zijn werking niet beperkt tot het zuivere clearen, doch oefent bovendien een bepaalden invloed op het handelsverkeer uit.

De clearing is in deze situatie een nadeel voor den exporteur uit het land, wiens valuta op de vrije markt een lagere notering heeft dan de clearing-verrekeningskoers is, en voor den importeur uit het land, wiens valuta op de vrije markt een hogere notering heeft dan de clearing-verrekeningskoers is. Een voordeel is de clearing in dit geval uiteraard voor de beide overige partijen.

De beide eerste partijen zullen de neiging gaan vertoonen, om de clearing te ontduiken, waardoor haar bestaansmogelijkheid zeer précair wordt.

Waren dus de moeilijkheden, die uit deze beide clearing-verdragen zijn voortgevloeid, in wezen dezelfde, de oplossing, die men ervoor gevonden heeft, was zeer verschillend.

In het geval Oostenrijk-Zwitserland heeft men op 10 April '32 de officiële clearing opgeheven. In Juli van dat jaar kreeg de Wiener Giro en Kaserverein de opdracht een bemiddelingsbureau te vormen voor particuliere clearing-transacties.

Bij deze particuliere clearing zit niet de bedoeling voor, om den ouden wisselkoers te handhaven, doch men laat deze beheerschen door vraag en aanbod.

Den laatsten tijd ontwikkelt deze particuliere clearing zich steeds meer, en wordt de valuta-controle voor steeds grootere gebieden van het betalingsverkeer opgeheven.

In het geval België-Hongarije wenschte men echter de clearing te handhaven, omdat Hongarije de valuta-controle niet wilde opheffen. Dan bleef er slechts één weg open: ook het onderling handelsverkeer regelen, dus niet alleen een deviezen-clearing, doch ook een goederencompensatie invoeren.

Tusschen Hongarije en België werd een compensatie-overeenkomst gesloten, waarbij België verschillende landbouwproducten (rogge, gerst en tarwe) ter waarde van 50 miljoen Frs. van Hongarije afneemt, terwijl Hongarije verschillende industrie-producten uit België zal betrekken, en op de Antwerpsche markt katoen zal kopen.

Het saldo, dat op deze wijze ontstaat, wordt gebruikt, om het in Hongarije geblokkeerde bedrag vrij te krijgen.

De beide andere clearing-verdragen, nl. dat tusschen *Zwitserland en Hongarije*, en dat tusschen *Zwitserland en Roemenië*, resp. 1 Dec. 1931 en 7 Jan. 1933 in werking getreden, hebben dit gemeen, dat er geen vaste wisselkoersen in bepaald zijn.

Tusschen Zwitserland en Hongarije heeft de verrekening plaats op grond van de notering der Zwitsersche Fr. te Boedapest, en tusschen Zwitserland en Roemenië op grond van den middenkoers van de Roemeensche Bank voor Zwitsersche Frs.

Deze beide clearing-verdragen konden dus niet gemakkelijk aanleiding geven tot twee wisselkoersen, want bij het vaststellen van den clearing-koers werd rekening gehouden met de ontwikkeling in het vrije verkeer. Evenmin kon zich spoedig een kunstmatig clearing-saldo vormen.

Het verloop van het clearing-verkeer tusschen Zwitserland en Hongarije was als volgt:

Op 1 Dec. 1931 moest Hongarije nog ongeveer 4 miljoen Frs. aan goederenschulden aan Zwitserland voldoen. Zolang dit bedrag nog niet vereffend was, is het bedrag, dat bij de Zwitsersche Bank gestort werd, voor $\frac{1}{3}$ aangewend ter vereffening van deze 4 miljoen Frs. en voor $\frac{2}{3}$ ter vrije beschikking van de Hongaarsche Bank gesteld.

Toen deze $\frac{1}{3}$ het bedrag der achterstallige schulden had bereikt, werd $\frac{2}{3}$ aangewend ter voldoening van de loopende goederenschulden, en $\frac{1}{3}$ ter vrije beschikking van de Hongaarsche Bank gesteld.

Einde Augustus 1932 kreeg de Hongaarsche Bank slechts de beschikking over $\frac{1}{3}$, en werd $\frac{2}{3}$ gebezigd, om den loopenden export te financieren.

In deze clearing-overeenkomst was bovendien bepaald, dat Zwitserland zou trachten zijn invoer uit Hongarije te vergrooten, waardoor het mogelijk zou zijn de clearing zonder saldo te doen verlopen.

Dit is niet gebeurd. Eind Juli 1933 had Zwitserland een belangrijk tegoed, dat door Hongarije toen vereffend is met 500.000 quintalen tarwe.

Daarna is meerdere malen over opzegging gesproken, doch kort geleden heeft opnieuw een verlenging tot 31 Jan. 1934 plaats gehad.

Ook in dit geval vormde zich dus een clearing-saldo, doch de oorzaak hiervan lag bij de goederen zelf, en niet bij den fictieven wisselkoers. Zwitserland had gemeend $\frac{1}{3}$ van het op zijn circulatiebank gestorte bedrag ter vrije beschikking te kunnen stellen van Hongarije. Achteraf bleek dit teveel te zijn, en heeft Hongarije het tekortkomende met tarwe moeten aanvullen.

Ook hier heeft dus een goederencompensatie plaats gehad.

Het clearing-verdrag tusschen Zwitserland en Roemenië verschilt van het bovenstaande in hoofzaak daarin, dat de transitohandel en gedeeltelijk het kapitaalverkeer erbij betrokken zijn. Het clearing-verdrag tusschen Zwitserland en Hongarije betreft uitsluitend het goederenverkeer.

Hieruit valt dus af te leiden, dat Zwitserland de neiging heeft zoo groot mogelijke gebieden van het handels- en kapitaalverkeer onder de clearing te brengen.

Het bedrag, bij de Zwitsersche Bank gestort, wordt als volgt verdeeld:

45 pCt.: ter betaling van den export van goederen naar Roemenië, voorzoover de invoer in Roemenië na 1 Oct. 1932 heeft plaats gehad of zal plaats hebben.

Uit deze 45 pCt. wordt allereerst betaald de export van die goederen, welke voorzien zijn van een Zwitsersche certificaat van oorsprong, en eerst daarna de export van die goederen, die niet begeleid worden door een Zwitsersche certificaat van oorsprong, doch waarvan de invoer in Roemenië plaats heeft door Zwitsersche firma's, uit commerciële overwegingen.

35 pCt.: ter betaling van den export van goederen naar Roemenië, voorzoover de invoer in Roemenië vóór 1 Oct. 1932 heeft plaats gehad.

10 pCt.: ter betaling van de Zwitsersche schuldeischers van vorderingen, die niet uit het goederenverkeer voortvloeien, voorzoover die vorderingen ten minste ontstaan zijn vóór het in werking treden van de clearing.

10 pCt.: ter vrije beschikking van de Roemeensche Bank.

Dit clearing-verdrag loopt thans ruim een jaar, met de volgende resultaten op 7 December van het vorige jaar.

De exporteurs, die Zwitsersche goederen na 1 Oct. 1932 naar Roemenië hebben uitgevoerd, hebben rond 70 pCt. van hun vorderingen uitbetaald gekregen. Omdat in geen enkele maand deze Zwitsersche exporteurs volledige betaling hebben ontvangen, staan alle vorderingen van den transitohandel momenteel nog geblokkeerd in Roemenië, want deze zouden immers eerst uitbetaald worden, indien de exporteurs

van Zwitsersche goederen volledige kwijting hadden ontvangen.

De vorderingen, vóór 1 Oct. 1932 ontstaan, zijn practisch geheel uitbetaald.

Van de kapitaalsvorderingen is iets meer dan de helft verrekend.

Alles tezamen genomen, staat er dus in Roemenië nog een niet onbelangrijk saldo ten bate van Zwitserland, dat echter in den herfst van het vorige jaar aan het verminderen is gegaan, doordat de stortingen bij de Zwitsersche Bank omhoog liepen.

Wel is dus ook deze clearing niet zonder saldo verlopen, doch speciale maatregelen ter vereffening zijn nog niet genomen.

Resumeerende, kunnen wij dus zeggen, dat het vraagstuk der clearing-verdragen tot nu toe geloopt heeft om twee groote problemen:

1. de vorming van het clearing-saldo;
2. de verhouding tusschen het vrije verkeer en het clearing-verkeer.

Doordat het algemeene goed ter vereffening van saldi, nl. goud, uit het internationale betalingsverkeer werd uitgeschakeld of moest worden uitgeschakeld, is de idee der clearing-verdragen gerijpt. En aan die idee koppelt zich onmiddellijk de gedachte vast van evenwicht scheppen zonder goud. Dat dit met velerlei moeilijkheden gepaard gaat, behoeft geen nader betoog, en in het bovenstaande hebben wij gezien, welke middelen ter oplossing van deze moeilijkheden zijn aangewend.

Deze ervaringen moeten van het grootste belang geacht worden voor allen, die bij het internationaal betalingsverkeer betrokken zijn. In het bijzonder is gebleken, dat het ongewenscht is, om bepaalde goudwisselkoersen coûte que coûte te willen handhaven.

Evenmin als het gewenscht is, om, ondanks alles, „verstarde” loonnormen te willen handhaven, evenmin is het in het belang van den internationalen handel, om aan oude wisselkoersen vast te houden, die geen grond in de werkelijkheid meer hebben.

Verder leeren de behandelde ervaringen, dat de verwachtingen niet direct te hoog gespannen moeten worden, en dat niet gemeend moet worden, dat het clearing-verdrag een soort toovermiddel is ter wegneming van alle betalingsmoeilijkheden.

Wel is het echter van het grootste belang, dat alle betrokkenen, zoowel im- als exporteurs, hun medewerking verlenen, teneinde het middel, dat de Regeering straks zal gaan aanwenden ter overbrugging van die moeilijkheden, zoo efficiënt mogelijk te laten werken.

L. J. LAGENDIJK.

IS STEUN AAN ONZE VEEHOUDERIJ UIT NATIONAAL-ECONOMISCH OOGPUNT AL OF NIET GEMOTIVEERD?

De heer L. Weijer schrijft ons:

De volgende cijfers, ontleend aan het verslag der staatscommissie Ebels, geven een indruk omtrent de beteekenis van onze rundveehouderij voor onze nationale welvaart.

De waarde is in *millioenen guldens* aangegeven.

	1923/'24	1926/'27	1929/'30
Rundvleesch binnenl. verbruik ..	100.6	106.1	121.9
Uitvoer levende dieren	4.4	4.9	6.8
Uitvoer rundvleesch	7.7	10.9	10.0
Consumptiemelk	57.1	62.1	72.1
Boterproductie	122.8	138.8	139.2
Kaasproductie	90.2	94.7	104.3
Melkproducten	14.—	16.3	22.0
Totaal.....	396.8	433.8	476.3

In den landbouw werken 425.000 volwaardige arbeidskrachten, waarvan het grootste deel in de veehouderij.

Wij meenen te mogen veronderstellen, dat vrijwel ieder alleen door deze cijfers overtuigd zal zijn, dat de veehouderij voor ons land een belangrijke bestaansbron vormt en achten het daarom niet noodig

de onkosten aan veevoer, kunstmest, waterschapslasten, afschrijvingen op bedrijfsgebouwen enz. af te trekken om zoo voor deze tak het zuiver nationaal inkomen vast te stellen.

Hierbij zij nog opgemerkt, dat de productie van dierlijke producten tegen de huidige wereldmarktprijzen overal verliezen moet opleveren in landen met meer intensieve veeteelt, wat blijkt, als men de wereldprijzen van de benodigde voedereenheden stelt tegenover de prijzen der daaruit geproduceerde voortbrengselen. En de landen met extensieve veehouderij kunnen in de verste verte niet voorzien in de wereldbehoefte aan dierlijke producten, zoodat prijsherstel noodzakelijk moet volgen.

Zelfs bij de tegenwoordige omstandigheden is het nationaal economisch gezien minder nadeelig door steunmaatregelen uitstooting van een groot aantal werkkrachten uit veehouderij en landbouw te voorkomen, dan dezen in de veel kostbaarder werkloozenzorg te moeten betrekken.

Wanneer vaststaat, dat deze bedrijfstak voor ons land van groote beteekenis is, dan is het óók een nationaal belang, dat hij — voor zoover dit mogelijk is — in stand wordt gehouden. Dit nu is alleen mogelijk, als de veehoudersbedrijven als zoodanig zoo goed mogelijk intact worden gehouden en de werkers in dit bedrijf blijven. Want zeer juist is het woord van den Directeur der Maatschappij van Weldadigheid, dat men van een boer wel een stedeling kan maken, doch van een stedeling practisch nooit weer een goeden boer.

Dan rest dus alleen nog beantwoording van de vraag, of het mogelijk zou zijn, onze veehouderij intact te houden, als geen steun aan deze bedrijven werd verleend. Dit nu ontkennen wij met de meeste stelligheid en de Nederlandsche regeering stelt zich blijkbaar eveneens op dit standpunt. Doch sommigen meenen, dat er in de veeteelt zeer groote verbeteringen — ook op korten termijn — mogelijk zijn, welke dusdanige resultaten zouden opleveren, dat de steunregeling grootendeels en *wellicht zelfs geheel overbodig is*.

Wanneer deze bewering juist ware, zou de Ned. regeering een groote fout begaan hebben door een steunregeling in te voeren. Immers, dan zouden geheel noodeloos de veeteeltproducten duurder zijn gemaakt ten nadeele van den consument, doch zou aan de veehouderij zelf ook een slechten dienst worden bewezen, omdat de prikkel voor rationalisatie werd weggenomen.

Gaarne willen wij de gelegenheid waarnemen om op eenige punten een meer juiste voorlichting te geven.

Allereerst zij het ons vergund eenige algemeene opmerkingen te maken.

Niet steeds ziet men voldoende het verschil, dat er is tusschen agrarische en industriële productie. Drie kenmerkende verschillen zijn in het algemeen:

1o. Bij de agrarische productie overheerschen in zeer sterke mate de vaste kosten.

2o. Aanpassing aan veranderde omstandigheden is zeer moeilijk en wordt bij de veehouderij vergroot doordat de machine (de koe) bij inkrimping van deze tak zelf als eindproduct op de markt verschijnt, wat de markt nog meer bederft. Stopzetting van een bedrijf is bijna onmogelijk.

3o. De vraag naar veeteeltproducten is in het algemeen weinig elastisch. Zelfs bij boter vinden wij maar een elasticiteit van pl.m. 1.

En door de invloed van deze factoren samen is het dan ook mogelijk, dat de boterprijs kon dalen tot 22,5 pCt. van 1925, een daling, welke voor een industrieel eindproduct waarin tennaastenbij evenveel arbeid zit als in boter, eenvoudig ondenkbaar is.

Omdat aanpassing zoo moeilijk is, zeggen ook uitvoercijfers absoluut niets omtrent de rentabiliteit van de veehouderij en akkerbouw, of althans pas op zeer langen termijn.

Betoogd is, dat in de veehouderij zeer groote verbeteringen mogelijk zouden zijn — óók op korten termijn — zoodat de steun aan de veehouderij grootendeel en wellicht zelfs geheel overbodig zou zijn.

Welke groote verbeteringen zouden dan mogelijk zijn?

Men voert het volgende aan:

- 1e. Er wordt te weinig kunstmest gebruikt.
- 2e. De bewaring van de stalmest is verre van ideaal.
- 3e. Het moderne beweidingssysteem moet meer worden toegepast.
- 4e. De voeding van het vee is veel te duur.
- 5e. De gemiddelde melkopbrengsten per koe zijn veel te laag en de verschillen in opbrengst veel te groot, terwijl het vetgehalte veel te laag is.

Over elk dezer punten zou een artikel zijn te schrijven, zoodat wij slechts enkele belangrijke opmerkingen kunnen maken:

Het kunstmestgebruik. Wat de toediening van phosphorzuur- en kalihoudende meststoffen betreft, mag worden opgemerkt, dat deze reeds lange jaren vrij algemeen in voldoende mate worden gebruikt, zoodat de Rijksvoorlichtingsdienst in deze crisisjaren in het algemeen heeft geadviseerd deze giften te beperken of voor één of twee jaar op een deel der gronden zelfs geheel weg te laten. Wie de proefveldverslagen der laatste jaren naleest, vindt dan ook in de groote meerderheid der gevallen, dat het *weglaten van kali- en fosforzuur* op grasland voor één of twee jaar voordeel heeft opgeleverd als men de verarming van den grond verwaarloost. Deze berekeningen zijn dan nog gebaseerd op de prijzen der gesteunde eindproducten der veehouderij en zouden in nog veel sterker mate gelden, als de steun wegviel en de prijzen daarmee evenredig lager werden.

Voor meerder *stikstofgebruik* is veel propaganda gemaakt en er is wel eens iemand onder den indruk van deze propaganda geraakt, die daardoor de beloofde voordeelen eenigszins overdreven heeft bevonden.

Schrijver dezes heeft gedurende de laatste 8 jaren ruim 20 weidproeven geleid op hoogen zandgrond, goeden zandgrond, rivierklei en zeele, waarbij telkens enkele perceelen geen stikstof ontvingen of een kleine gift en de andere 100 KG. stikstof per H.A. extra.

Het resultaat was, dat de opbrengst, uitgedrukt in voedereenheden, gemiddeld nog niet ten volle met 30 pCt. steeg. 1 H.A. produceerde nu dus, wat 130 Are zonder stikstof produceerde. Nu kost 100 KG. stikstof in het Nederlandsche product ammonsalpeter f 30. Daar komt nog het transport en uitstrooien boven op.

Voor f 30 kreeg men dus de opbrengst van 30 Are land meer. De stikstof zou dus voordeel geven, als de pachtwaarde van onbehuisd land grooter is dan f 1 per Are of f 100 per H.A. Volgens het verslag van de commissie Ebels is die pachtwaarde ook in de jaren vóór 1929 lager dan f 100!

Op hooiland zijn de meeropbrengsten door stikstof gemiddeld waarschijnlijk grooter, dan op weiland, doch vast staat, dat wanneer de zuivelproducten thans tegen wereldmarktprijs moeten worden afgeleverd, de stikstof, gebezigd voor het verkrijgen van het hiervoor noodige voer verlies oplevert.¹⁾

¹⁾ Als gemiddelde mag men aannemen, dat ongeveer 1000 KG. hooi méér geoogst kan worden, als boven een niet te zware bemesting nog 30 KG. stikstof per H.A. extra wordt toegediend.

Aan meststoffen (stikstof, kali en fosforzuur samen) kosten 1000 KG. hooi dan naar de huidige prijzen ruim f 12 of bijna 3 cents per voedereenheid. Daar komen bij, loonen, afschrijvingen, enz.

Zelfs als wij deze op het beslist te lage bedrag van 1 cent per voedereenheid zouden stellen, dan vinden wij, dat de voedereenheden voor het produceeren van 100 KG. melk ongeveer f 2.65 kosten, terwijl de waarde der melk zelf pl.m. f 2.35 bedraagt. (Zie de berekening hieronder).

Dit verlies zou echter nog grooter zijn, als de boer min-

De bewaring van de stalmest is niet ideaal en het moderne beweidingssysteem vindt nog geen algemeene toepassing. In beide opzichten is verbetering mogelijk, en deze moet worden gepropageerd, doch de voordeelen van beter mestbewaring zijn sedert de sterke daling der stikstofprijzen en de latere prijsverlaging der kali klein. Ze leggen onder de huidige omstandigheden geen beteekenend gewicht in de schaal. Hetzelfde geldt voor het moderne beweidingssysteem.

De voeding van het vee is *niet* veel te duur. Een vrij uitvoerige enquête van schrijver dezes en anderen wijst er op, dat er provincies zijn, waar de fouten in de veevoeding heel klein zijn.

Bovendien is lang niet elke *berekende* fout een *werkelijke* fout, omdat voor hooi en andere producten normen worden aangenomen omtrent de samenstelling, welke te hoog of te laag kunnen zijn. Meermalen voelt de practische boer, die zijn land en vee kent, dit zóó juist aan, dat het gevaarlijk is, al te gauw van fouten te spreken.

Wanneer wordt betoogd, dat de gemiddelde opbrengst per koe veel te laag is en dat deze opbrengsten te veel uiteenloopen, vergeet men twee belangrijke dingen. Op matigen tot slechten grond kan men niet anders dan met groote kosten vee houden met zeer groote melk- en vetproductie. Houdt men daar hoogproductief vee, dan is dit alleen mogelijk door het bijvoederen van groote hoeveelheden krachtvoer. De dieren met matige productie zijn daar het meest economisch.

In de tweede plaats geeft een jonge koe gedurende de eerste lactatie-periode als regel veel kleiner productie dan een jaar of drie later. Het jonge dier werkt nog niet op volle capaciteit.

Het voorkomen van groote verschillen in de melkproductie bij koeien is dus een volkomen normaal verschijnsel.

Bovendien geeft men zich gewoonlijk veel te weinig rekenschap van het feit, dat het fokken een heel moeilijke kunst is. Men streeft er naar de gunstige erfelijke factoren van het vader- en moederdier over te brengen in het fok-product, doch heeft geen zekerheid, dat het fokdier de gewenschte eigenschappen zuiver zal doen overerven.

Groot is dan ook het aantal fokkers, dat ondanks veel moeite en vaak hoge kosten in 10 of 20 jaren tenslotte niet of weinig meer vooruit komt. Eén fout in de keuze van den stier — welke practisch niet steeds is te voorkomen — kan zelfs het resultaat van jaren vooruitgang teniet doen.

Dat productief vee bijna niet meer zou kosten dan weinig melk-gevende dieren, is onjuist. Elk dier vraagt een zeker kwantum aan onderhoudsvoer en het productievoer, dat daarboven wordt toegediend, geeft een afnemende meeropbrengst.

Bij hooge melkproductie stijgt het voederverbruik per KG. melk iets.

der stikstof gebruikte en daardoor minder hooi oogstte en dus een grooter kwantum krachtvoer moest aankopen tegen een prijs van 5½ a 6 cent per voedereenheid.

(Teneinde misverstand te voorkomen, zij opgemerkt, dat geen goed rantsoen is samen te stellen, geheel zonder krachtvoer). Omdat het practisch onmogelijk is de veestapel in snel tempo in te krimpen, en aanhouden van het vee toch in vele gevallen verliesgevend is, zien wij een sterk streven, om zoo goedkoop mogelijk ruwvoer te winnen, door meer stikstof aan te wenden en de reserves aan kali en fosforzuur, welke de grond bezit, op te teren. Reeds in 1931 zien wij in verband daarmee een geforceerd gebruik van stikstof tegenover een verminderde aanwending van kali en fosforzuur, wat natuurlijk leidt tot verarming van den grond.

De volgende getallen geven in miljoenen KG. aan, hoeveel kunstmeststoffen werden gebruikt in:

	1928	1929	1930	1931
Fosforzuurmeststoffen	688	658	653	419
Kalimeststoffen	369	401	378	178
Stikstofmeststoffen	391	454	244	435

De adviezen van Rijksveeteelt-consulenten aan de practijk luiden meermalen, dat bij melkgiften boven een zekere grens (bijv. 5 KG. melk per dier en dag) per 5 KG. melk ongeveer $1\frac{1}{2}$ KG. mengmeel noodig is (met daarenboven een eiwitrijke koek bij zeer productief vee).

De prijs van het hooi is in verhouding tot de voederwaarde vrijwel evenhoog als van het mengmeel. Nu kan aan de hand van proeven worden berekend, dat ongeveer evenveel voedereenheden noodig waren voor het *onderhoud* van de melkveestapel als voor de *melkproductie*.

Wij kunnen dus feitelijk rekenen, dat voor de productie van 5 KG. melk aan onderhoudsvoer en productievoer samen noodig is de voederwaarde van 3 KG. mengmeel. Kwamen de voedereenheden in het eigen voer evenhoog als in het thans zeer goedkope mengmeel, dan zou dus de productie van 5 KG. melk de waarde van 3 KG. mengmeel kosten. Deze kosten bedragen thans 18 cent. 100 KG. melk zou dan $20 \times 18 = 360$ cent aan voer kosten.

Nu wordt uit 100 KG. melk ongeveer 3,65 KG. boter geproduceerd. Op de wereldmarkt brengt deze 65 cent per KG. op ¹⁾ $3,65 \times f 0,65 = f 2,37$. De boterbereiding aan de fabriek kost ruim zooveel als de overblijvende ondermelk en karnemelk waard is.

Voor $f 3,60$ aan voer ontvangt men dus $f 2,37$ aan boter, als geen steun aan het bedrijf wordt gegeven, wat een verlies van $f 1,23$ zou beteekenen, als de boter tegen wereldmarktprijs moest worden verkocht.

Nu is deze berekening niet geheel juist, omdat de zelf in hooi verbouwde voedereenheden den boer nog iets goedkoper zullen komen, dan het gekochte krachtvoer. Daar staat echter tegenover, dat de noodzakelijke productiekosten voor de melk anderzijds met een veel grooter bedrag moeten worden vermeerderd voor arbeidsloon, rente en afschrijvingen.

Wie bovenstaande kritisch heeft gelezen, zal tot de conclusie komen, dat de veehouderij gesteund moet worden, wil men ze in stand houden. En dat zelfs de melkprijs, zooals die thans is, nog niet de noodzakelijke productiekosten goedmaakt.

Tenslotte willen wij opmerken, dat het de dure plicht is van voorlichtingsdienst en veehouder om te verbeteren, waar verbetering mogelijk is. Doch vastgesteld moet worden, dat wij omtrent de resultaten hiervan geen overdreven verwachtingen mogen koesteren of wekken.

De stamboekkoeien produceeren meer dan de andere koeien, doch ze kosten ook meer en het zou werkelijk de moeite waard zijn, met behulp van de provinciale boekhoudbureaux eens nauwkeurig uit te zoeken, of ook het netto-inkomen op deze veehoudersbedrijven gemiddeld grooter is dan op andere bedrijven van denzelfden omvang en zoo ja, hoeveel.

Naarmate sterker op productie wordt gefokt, wordt ook het *natuurras* meer *cultuurras*, met de voordeelen, doch ook met de nadeelen daarvan, als mindere gehardheid tegen het klimaat, geringer vermogen om veel ruw voer te verwerken, groter vatbaarheid voor afwijkingen als melkziekte, kopziekte, e.a.

De resultaten, welke werden verkregen op enkele demonstratieboerderijen, geëxploiteerd door een van onze provinciale landbouwmaatschappijen, geven ook een sterke aanwijzing, dat onze boerenstand als geheel capabel is voor zijn taak.

Voor deze bedrijven toch werden bedrijfsleiders benoemd uit een voldoende aantal sollicitanten, die ook landbouwonderwijs hadden genoten. Hun salaris werd zoodanig geregeld, dat ze belang hadden bij de voordeeligste exploitatie van het bedrijf. Een door

¹⁾ Dit was zoo, toen het artikel werd geschreven. Half Januari is echter de wereldmarktprijs voor boter weer gedaald tot beneden $f 0,50$ per KG., zoodat thans de rekening zou worden: $3,65 \times f 0,50 = f 1,825$ aan botergeld tegen wereldmarktprijs tegen ongeveer $f 3,60$ aan kosten van de voor deze productie benodigde voedereenheden.

het Rijk betaald landbouwingenieur stond deze bedrijven ten allen tijde met zijn adviezen ten dienste.

Toch gaven deze reeds vóór de huidige crisis gemiddeld verliezen; de bedrijfsresultaten waren daar derhalve ongunstiger dan op de groote massa der Nederlandsche landbouwbedrijven.

HET VERKEERSFONDS EN DE WEGENBELASTINGEN.

Ir. J. M. I. Reitsma schrijft ons:

Indien men aanneemt, dat verhoogde lasten op het motorverkeer eenigen invloed zullen uitoefenen op de getalsontwikkeling daarvan, zal men zeer zeker geen prognose bezijden de waarheid doen. De bekende nota van den A.N.W.B. c.s. stelt den momenteelen normalen getalgroei van het motorisch verkeer op 6 à 7 pCt. (zeg $6\frac{1}{2}$ pCt.) per jaar. Zij schat, dat deze groei door de eventueel van kracht wordende verhoogde wegenbelastingen teruggebracht zal worden tot 2 à 3 pCt. (zeg $2\frac{1}{2}$ pCt.) per jaar. Velen toch zullen hun auto verkoopen, opleggen of sloopen. Enz. enz. Zeer juist, doch dit geldt *slechts voor het eerste jaar*, dat deze hoogere wegenbelastingen (die in wezen ontworpen zijn om de allengs grooter wordende wanverhouding tusschen wegenuitgaven en motorvoertuigenbelastingen te overbruggen, d.w.z. om een verstoord evenwicht weer te corrigeren, een volkomen billijke en eerlijke zaak dus, die op goede en gezonde economische grondslagen berust) van kracht worden!

Wat toch leert een eenvoudige wiskundige analyse?

Stel de getalsafneming t.g.v. verhoogde wegenbelasting op $-e$ %. Deze afneming werkt op het getal der aanwezige motorvoertuigen en op den jaarlijkschen groei. Het getal wordt $(100 - e)$ en de groei $\frac{(100 - e) 6\frac{1}{2}}{100}$ of tezamen $\frac{(100 - e) 106\frac{1}{2}}{100}$ hetgeen gelijk zal zijn aan $102\frac{1}{2}$ (volgens A.N.W.B. c.s.).

Men vindt hieruit

$$e - \frac{4}{1,065} = 3,76.$$

De getalsafneming bedraagt dus 3,76 pCt. Op het eind van het eerste jaar zal dus inderdaad het totaal aantal niet (zooals normaal) met $6\frac{1}{2}$ pCt., maar met slechts $2\frac{1}{2}$ pCt. zijn toegenomen.

In het tweede jaar is de getalgroei wederom:

$$\frac{(100 - e) 6\frac{1}{2}}{100} \text{ of } 0,9624 \times 6\frac{1}{2} = 6\frac{1}{2} \text{ (ten naaste bij).}$$

Men ziet, dat de jaarlijksche groei thans van $6\frac{1}{2}$ pCt. op $6\frac{1}{2}$ pCt. gekomen is, hetgeen ternauwernood het vermelden waard is.

Wat voor het tweede jaar geldt, gaat ook op voor de volgende jaren.

Hiermede verliezen de economische en financiële beschouwingen van de reeds genoemde „Nota” alle steun en beteekenis.

Er is echter meer.

Gewaarschuwd moet worden tegen de gevaarlijke suggestie, dat het aantal motorvoertuigen normaal met 6 à 7 pCt. per jaar zou toenemen. Wie een grafisch verloop ziet van het totaal aantal motorvoertuigen in Nederland, kan niet ontkomen aan den indruk, dat Nederland zeer ras het „verzadigingspunt” voor motorrijtuigen begint te naderen. Bij den opzet van het Rijkswegenplan 1932 werd door den toenmaligen Minister (Mr. Reijmer) voor de financiering van dat plan gerekend o.a. in 1957 op een ca. driemaal zoo groot aantal motorvoertuigen als er in 1932 in Nederland was.

Met niet genoeg nadruk kan deze aangename veronderstelling als een utopie van het grootste kaliber bestempeld worden. Uit deze hoek dreigt een fantastische catastrofe voor de openbare geldmiddelen voort te komen. Met het 25-jarig wegenplan toch is een bedrag van rond een half miljard gulden gemeoid.

Op dit dreigende gevaar bijtijds gewezen te hebben is het doel van deze regelen.

ENKELE CIJFERS IN VERBAND MET DE ECONOMISCHE BETEKENIS VAN DE UITVOERING DER ZUIDERZEEWERKEN.

II (Slot.)

Ramingen der uitgevoerde Zuiderzeewerken.

Daar bij de verschillende ramingen wel gebleken is, dat binnen een betrekkelijk kort tijdsbestek vrij uiteenlopende cijfers voor den dag zijn gekomen, mogen tenslotte, in aansluiting aan het artikel over de Zuiderzeewerken, opgenomen in de aflevering d.d. 23 Aug. 1933 van dit weekblad, hieraan nog enkele regels worden gewijd.

Bij Koninklijke Boodschap van 9 September 1916 werd aan de Tweede Kamer een wetsontwerp aangeboden, waarbij, in de daarbij gevoegde Memorie van Toelichting, voor de afsluiting een totaal bedrag van f 66.250.000 werd genoemd, gebaseerd op door de Commissie Wortman in het begin van 1914 gemaakte ramingen.

De prijzen gingen echter sedert het wetsontwerp tot wet werd verheven en met de uitvoering was aangevangen, naar boven, terwijl aan den afsluitdijk hogere eischen werden gesteld, zoodat door de Volksvertegenwoordiging de wenschelijkheid werd geuit, de ramingen te herzien. Met de in Mei 1923 voorhanden gegevens meende de toenmalige Minister van Waterstaat de kosten van de afsluiting, met inbegrip van de in den afsluitdijk ontworpen kunstwerken, te mogen schatten op f 110 miljoen.

Inmiddels werden de afsluiting van het Amsteldiep en daarmede verband houdende werken tot stand gebracht en meende men in de hierbij ontstane prijzen een goede basis te hebben gevonden voor een begroting van de verdere afsluiting.

De raming voor de afsluiting tusschen Wieringen en Friesland met bijkomende werken, overgelegd bij het in 1925 aangeboden wetsontwerp tot wijziging van de wet van 14 Juni 1918, welke raming, met de in 1924 voorhanden gegevens, zeker niet laag kon worden genoemd, sloot op een bedrag van f 90 miljoen, terwijl nog een bedrag van f 18 miljoen aan de afsluiting van het Amsteldiep met bijkomende werken was verwerkt.

Het bleek echter, dat ook deze raming niet tot het einde der werkzaamheden kon worden aangehouden; tenslotte werden de kosten voor de afsluiting tusschen Wieringen en Friesland en bijkomende werken bij de begroting voor 1928 geraamd op f 128 miljoen, waarboven nog een bedrag van ruim f 19 miljoen was besteed aan den inmiddels tot stand gekomen Amsteldiepdijk en andere in verband met de verdere afsluiting vóór 1926 uitgevoerde werken.

Behalve dat sinds 1924 aan de werken, tijdens de uitvoering, hogere eischen werden gesteld, zijn prijsstijgingen en kostbaarder uitvoering van de werken in open zee dan was gerekend, oorzaak geweest van

de hooger geraamde kosten in 1928. Zoo werd met het oog op het toenemend verkeer met motorvoertuigen de berm met 4 M. verbreed en moesten, ter tegemoetkoming aan de door het betrokken provinciaal bestuur gestelde eischen, de Friesche dijken verhoogd worden tot hooger peil, dan uit de berekeningen van de Commissie Lorentz zou volgen.

De prijzen van baggerwerken, welke werken een overwegende rol vervullen bij de afsluiting, stegen met ongeveer 50 pCt. als gevolg van de sedert 1924 verhoogde kosten en bovendien van de groote vraag naar baggermaterieel, waarvan het beschikbaar-zijn niet gelijken tred hield met den aanvraag. Door aanbouw van nieuw materieel is in deze abnormale verhouding tijdens de uitvoering verbetering ingetreden.

Alhoewel bij de begroting van 1924 op het gebruik van keileem was gerekend, is gebleken, dat de factoren, welke de kosten van de grondwerken voor den Amsteldiepdijk hebben beïnvloed en welke als grondslag waren genomen voor de in 1924 gemaakte kostenberekeningen van den afsluitdijk, zwaarder moesten worden in rekening gebracht. Aan de uitvoering werden hogere eischen gesteld, het grondbedrijf in open zee was veel omvangrijker, terwijl het tempo moest worden opgevoerd. In den aanvang heeft men moeten zoeken naar de meest economische wijze van uitvoering, waarbij niet kon worden uitgegaan van de grootste economie in uitvoering van elk der afzonderlijke grondbedrijven tot het samenstellen van het dijkslichaam uit keileem, zand en bekleedingsgrond, maar moesten de afzonderlijke grondbedrijven zich aan elkaar aanpassen en zich voegen naar het tempo, waarin de verschillende dijksgedeelten moesten worden gebouwd. Hierbij had men vaak rekening te houden met een transport der dijksmaterialen over tamelijk groote afstanden.

De bedrijfsuitkomsten waren dientengevolge in den aanvang, toen met van verschillende zijden bijeen gebracht materieel dit samengesteld grondbedrijf op een schaal moest worden opgezet, zooals nog nimmer te voren was gekend, ongunstig. Tijdens de uitvoering echter, zijn de bedrijfsuitkomsten mede door aanschaffing van nieuw materieel, speciaal voor het verwerken van keileem, geleidelijk gunstiger geworden, wat vooral bij een werk van langeren duur, zooals dat van den afsluitdijk, tot uitdrukking is gekomen.

Het is dan ook mogelijk gebleken den afsluitdijk twee jaar eerder gereed te hebben dan waarop bij de raming van 1924 was gerekend.

Bovendien zijn de arbeidsloonen, sinds de afsluiting van het Amsteldiep, omhoog gegaan. De grondloonen volgens de arbeidscontracten met den Centraalen Transport-Arbeiders-Bond waren met 20 pCt. gestegen; voor grondwerkers, rijswerkers en steen-

	Afsluiting Wieringen-Friestl.		Wieringermeer					
	Bedragen in mill. guldens	% van de raming 1924	Geheel		Bedijking		Overige werken	
			Bedragen in millioenen guldens	% van de raming 1924	Bedragen in millioenen guldens	% van de raming 1924	Bedragen in millioenen guldens	% van de raming 1924
Raming 1924	90	—	37	—	10,5	—	26,5	—
Raming 1928	128	—	60	—	24	—	36	36
Overschrijd.	38	42	23	62	13,5	129	9,5	36
Stijging I..	23	25,5	13,5	36,5	4,5	43	9	34
„ II..	5	5,5	0,5	1,3	—	—	0,5	2
„ III..	10	11	9	24,2	9	86	—	—

Stijging I: Stijging van het prijsniveau van de openbare werken, in het bijzonder van de baggerwerken.

„ II: Hogere eischen, tijdens de uitvoering van de werken, gesteld.

„ III: Kostbaarder uitvoering van de werken in open zee dan was voorzien.

zeters bedroeg deze verhooging meer, voor andere groepen minder.

Ook de prijzen van verschillende materialen waren gestegen, zooals b.v. die van cement met 80 pCt., waardoor de prijs van de voor de kunstwerken in zulke groote hoeveelheden benodigde beton, met rond 25 pCt. is gestegen.

De ramingen der werken tot droogmaking van de 20.000 h.a. groote Wieringermeer beliepen in de jaren 1924 en 1928 respectievelijk f 37 miljoen en f 60 miljoen.

In de eerste plaats zij opgemerkt, dat de raming van 1924 gebaseerd was op de veronderstelling, dat de inpoldering zou worden ter hand genomen na het gereedkomen van den afsluitdijk, dus in de afgesloten Zuiderzee. Na het verschijnen echter van het verslag van de Commissie Lovink, waarin op zoc uitvoerige wijze is uiteengezet hoe groot in Nederland de behoefte aan nieuwen cultuurgrond was, heeft de Regeering besloten een van de polders gelijktijdig met den bouw van den afsluitdijk ter hand te nemen en is hiervoor de kleinste polder gekozen.

Voor de hoogere raming 1928 van de Wieringermeer zijn de volgende redenen aan te voeren.

Het laat zich verstaan, dat het tot standbrengen van den Wieringermeerdijk in open zee hogere kosten met zich brengt dan wanneer dit in het IJsselmeer zou plaats vinden, daar in open zee het materieel meer zal moeten stilliggen en ook het materiaalverlies tengevolge van wisselende waterstanden, golfslag en stroom grooter is dan in afgesloten water. Het materiaalverlies wordt procentsgewijs grooter. Naarmate, bij gelijk verlies, het dijksprofiel lichter is, zoodat deze factor zich sterker bij den Wieringermeerdijk heeft doen gelden dan bij den veel zwaarder afsluitdijk. (Zie stijging III, kolom 2 en 6, in nevenstaande tabel).

Het grootst is dit verlies voor den keileemdij, waarmede het dijkslichaam het eerst in stroom en golfslag boven water werd gebracht en vooruitgebouwd.

Voorts had men gerekend op een langere werkperiode per jaar. Van de 52 weken kon gedurende 34 weken worden gewerkt, terwijl gedurende slechts 20 weken het maximum vermogen werd bereikt.

Daar de Wieringermeerdijk den polder in de eerste periode na de droogmaking, zoolang de afsluitdijk nog niet was gesloten, heeft moeten beschermen tegen het water van de open Zuiderzee, is bovendien deze dijk zwaarder geconstrueerd dan voor het uiteindelijke doel noodig was.

De vorengenoemde prijsstijgingen en de ongunstige beginjaren van den dijksbouw, welke de verhooging van de kosten van den afsluitdijk hebben beïnvloed, zijn voor de ramingen van den Wieringermeerdijk nog ingrijpender geweest daar het bouwen van den Wieringermeerdijk juist in de ongunstige eerste jaren viel en het werk van korter duur was dan dat van den afsluitdijk, zoodat de naderhand ingetreden gunstige wending zich slechts in geringe mate heeft kunnen doen gelden. (Zie stijging I, kolom 2 en 6, in nevenstaande tabel).

Tijdens den bouw van den Wieringermeerdijk bleek voorts, dat men den keileem over veel grooter afstand moest aanvoeren dan men oorspronkelijk uit de beschikbare gegevens meende te mogen afleiden.

In den polder zijn bij de raming 1928 enkele werken verzwagd, terwijl ook de prijsstijgingen in het baggerbedrijf een grooten invloed op de kosten van de werken in den polder hebben gehad, welke werken voor een belangrijk deel uit baggerwerken bestonden.

De boven aangehaalde verhoogde arbeidsloonen en prijsstijgingen van verschillende materialen moeten voor de Wieringermeer vanzelfsprekend ook in aanmerking worden genomen.

Tenslotte is in de raming 1928 nog den aanleg van den proefpolder nabij Andijk begrepen, benevens de exploitatie en het onderhoud ervan gedurende 10

jaren, waarop bij de raming 1924 niet was gerekend.

Zijn in het voorgaande verschillende redenen opgegeven voor de hoogere laatste raming 1928, van welke het zich, nu de werken nagenoeg voltooid zijn, laat aanzien, dat de werkelijke kosten deze niet zullen overschrijden, in het algemeen mag de verhooging worden toegeschreven aan het nieuwe van het werk.

De staat op de vorige blz. moge een overzicht geven van de ramingen 1924 en 1928, waarbij tevens de 3 factoren, welke oorzaak zijn geweest van de stijging in kostprijs der werken, in cijfers zijn uitgedrukt.

In bovenstaande bedragen van de afsluiting Wieringen—Friesland zijn niet begrepen de uitgaven, noodig ter voorziening in de belangen van landsverdediging en van de visscherij, terwijl voor de Wieringermeer de kosten voor het in cultuur brengen, die voor sociale voorzieningen en de rentelast niet zijn medegerekend. Met inbegrip van deze uitgaven zouden, zooals in de Memorie van Toelichting op de Begroting van het Zuiderzeefonds voor het dienstjaar 1932 is medegedeeld, de totale kosten van de geheele afsluiting op f 160 à 170 miljoen kunnen worden gesteld, die voor de droogmaking en in cultuur brengen van de Wieringermeer op rond f 100 miljoen.

In aansluiting aan de in dit weekblad geplaatste artikelen, zullen elders, in de September-aflevering van het orgaan der Nederlandsche Vereniging voor Economische Geografie, enkele opmerkingen volgen over de sociale beteekenis van de uitvoering der Zuiderzeewerken.

Ir. J. F. L. VAN GILS.

Erratum: In het vorige artikel in E.-S. B. van 23 Aug. 1933 pag. 662, 1e kol., 4e all., regel 13, 14, vervalt: „in de Biesbosch“.

BESCHOUWINGEN OVER STEENKOLEN IN 1933.

II (Slot.)

Nederland.

De netto productie der gezamenlijke Limburgsche mijnen was in 1933 12.573.925 ton tegenover 12.756.447 ton in 1932. Op 31 December waren in dienst van de Limburgsche mijnen 32.921 arbeiders, waarvan 22.187 onder- en 10.734 bovengronds. Het aantal arbeiders was op 31 December 1932 35.185, zoodat in den loop van 1933 het aantal arbeiders met 2264 is verminderd.

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de mijnen de productie niet ingekrompen hebben. Het gevolg daarvan is geweest, dat een gedeelte der Nederlandsche kolenproductie tegen zeer lage prijzen op buitenlandse markten ondergebracht moest worden. Tegen deze „dumping“ hebben de omliggende landen zich willen beschermen door contingenten en heffingen.

In Maart kwam een conventie tot stand tusschen de Nederlandsche mijnen en de importeurs van Duitsche kolen, waarbij de invoer van Duitsche kolen vrijwel gehandhaafd bleef, terwijl er over de prijsvaststelling overleg gepleegd werd. Daardoor ontstond een periode van rust op de binnenlandsche markt, terwijl de invoer van Engelsche, Belgische en andere kolen den consument er van verzekerde, dat hij kolen tegen matige prijzen kon koopen.

In October ontstond weer verwarring, doordat sommige wederverkoopten zich van prijsafspraken niets meer aantrokken en hunne prijzen verlaagden, toen men de gewone seizoenverhoogingen verwachtte.

In den loop van het jaar is meerdere malen over contingentering van den koleninvoer gesproken, doch deze is tot op heden vrij gebleven. Waar de invoercijfers reeds achteruitgang vertoonden, zal van contingentering wel in het geheel niets komen.

Volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek waren de cijfers betreffende in- en uitvoer als volgt:

	Invoer		Uitvoer	
	1933	1932	1933	1932
Steenkolen	6.725.545	6.513.366	3.237.741	3.423.879
Cokes	331.681	316.176	1.986.662	1.932.293
Briketten	373.453	354.412	315.381	328.251
Bruinkoolbriketten	152.000	170.781	6.162	12.452

Bunkercolen voor:
vreemde schepen 1.201.213 1.026.754
Ned. schepen 543.583 471.369

In 6.725.545 ton invoer is begrepen 1.353.084 ton voor bunkercolen, welke op doorvoer-document uitgevoerd werden, waarvan 418.403 ton op Nederlandsche schepen verbruikt werden. Deze verandering in de statistiek wordt dit jaar voor de eerste maal aangegeven.

Op grond van deze cijfers kan het verbruik in Nederland als volgt berekend worden:

Totaal invoer	7.583.079
Totaal productie	12.706.620
	20.289.699
Totaal uitvoer	7.290.742
	12.998.957
Bunkercolen op doorvoer-document	1.353.084
	11.645.873
Verbruik Ned. Schepen	961.986
Totaal 1933	12.607.859
Totaal 1932	13.537.093

Zooals de cijfers aantonen, is het verbruik van steenkolen, cokes, etc. in Nederland ruim 1 miljoen ton minder dan in de jaren 1932 en 1931 het geval is geweest. Het verbruik is met ca. 12½ miljoen ton teruggedaan tot het peil van 1925. Twee redenen zijn hiervoor aan te voeren:

1o. de mindere industriële bedrijvigheid, waaronder ten deze ook te begrijpen is de mindere bezigheid der reederijen;

2o. het toenemende verbruik van olie en benzine. Motoren doen op de rivier- en kanaalschepen dienst, waar voorheen de stoommachine stond, terwijl in vele huizen de olie voor centrale verwarming de gebroken cokes begint te vervangen. Dat dit laatste niet op veel grotere schaal geschiedt is te wijten aan de grotere kosten vergeleken met de cokesstokerij.

Er is wel eens gezegd, dat de toestand in de kolenereld indicatief is voor den toekomstigen loop der oeconomie. Indien dat zoo is, dan is het misschien niet zonder belang op te merken, dat er sinds enkele weken een uitgesproken sterke vraag is naar magere en halfvette, kleine noten voor machinale stookrichtingen. Ook is de vraag naar courante kolensoorten beter dan zelfs in December van het vorig jaar en dat geldt zowel voor de Engelsche, als voor de Duitsche en de Nederlandsche mijnen.

De Westfaalsche mijnen bijv. zijn in Januari voor 46 pCt. harer capaciteit productief geweest tegen 40 pCt. in December jl. Ook is er op het oogenblik een levendige vraag naar cokes tegen verhoogde prijzen. Zou dit alles een aanwijzing kunnen zijn, dat er een wending op komst is?

Rotterdam, 3 Februari 1934.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER SEPTEMBER 1933.

In de maand September was de opbrengst der landsmiddelen f 33.7 miljoen tegenover f 38.8 miljoen in dezelfde maand van het vorige jaar.

De middelenopbrengst over de eerste negen maanden van 1933 ad f 285.3 miljoen bleef derhalve in totaal f 31.5 miljoen achter bij die in de eerste negen maanden van 1932, welke f 316.8 miljoen bedroeg.

Groep	Algemeen Overzicht (in mill. guldens).						Eerste 9 mnd. van					
	1/12			9/12			1933		1932		1931	
Belasting.	21.8	17.1	21.2	22.4	28.4	196.3	146.5	162.7	179.2	217.9	217.9	
Monopol.	4.5	3.4	4.	5.3	6.	40.8	31.9	37.7	47.5	57.7	57.7	
Producten	3.5	4.7	2.	3.	4.8	31.4	28.	19.8	38.	51.3	51.3	
Bedrijven	8.5	6.3	6.9	8.8	10.8	76.3	58.1	70.5	81.6	94.4	94.4	
Div. midd.	3.4	2.2	4.7	6.6	9.3	30.7	20.8	26.1	35.8	43.	43.	
Totaal . . .	41.7	33.7	38.8	46.1	59.3	375.5	285.3	316.8	382.1	464.3	464.3	

Het algemeen verloop der landsmiddelen in het loopende jaar in vergelijking met de vier voorafgaande jaren moge blijken uit het volgende overzicht:

Maand	Opbrengst in millioenen guldens									
	per maand					t/m maand				
	1929	1930	1931	1932	1933	1929	1930	1931	1932	1933
Jan.	51.9	53.5	45.5	37.2	32.1	51.9	53.5	45.5	37.2	32.1
Febr.	48.9	42.2	35.9	31.3	26.2	100.8	95.7	81.4	68.5	58.3
Maart	50.4	43.7	36.9	32.	30.2	151.2	139.4	118.3	100.5	88.5
April	51.3	45.0	38.6	31.7	28.1	202.4	184.3	156.9	132.2	116.6
Mei .	53.8	52.3	39.	32.1	32.7	256.2	236.6	195.9	164.3	149.3
Juni	61.2	50.4	45.2	35.2	32.6	317.4	287.1	241.1	199.5	181.9
Juli .	67.	65.4	48.7	39.6	37.8	384.4	352.4	289.7	239.1	219.7
Aug.	62.2	52.5	46.3	38.8	31.9	446.5	404.9	336.	278.	251.6
Sept.	62.4	59.3	46.1	38.8	33.7	508.9	464.3	382.	316.7	285.3
Octob.	71.6	57.2	41.7	35.3		580.4	521.5	423.7	352.0	
Nov.	56.1	46.9	44.3	33.7		636.6	568.6	468.	385.7	
Dec.	72.2	63.1	49.2	31.9		708.7	631.5	517.2	417.6	

AANTEKENINGEN.

Wereldscheepsbouw en de scheepsbouw in Engeland.

Zowel Lloyds als de Engelsche tijdschriften hebben de aandacht gevestigd op een „flutter” in den scheepsbouw, die zich aan het einde van 1933 manifesteerde. Dit is dan ook inderdaad voor Engeland het geval, maar het blijkt, dat de overige landen tezamen nog niets van die opleving bemerken. Natuurlijk beteekent zulks niet, dat de omvang van den scheepsbouw in ieder ander land constant is gebleven, het gaat hier om het totaal aan tonnage, dat in alle landen buiten Engeland van kwartaal tot kwartaal in aanbouw was. Verschuiving in de verhouding tusschen die landen onderling is dus zeer wel mogelijk, maar wat het eene land wint wordt dan door andere verloren.

Wij willen dit aan de hand van eenige cijfers illustreeren, waarbij wij beginnen met het laatste kwartaal van 1931, toen de crisis internationaal zeer ernstige vormen begon aan te nemen na den val van het Engelsche Pond. De gegevens zijn aan Lloyd's Register of Shipbuilding Returns ontleend.

Schepen, waarvan de bouw in het betrokken kwartaal werd begonnen.

In 1000 BRT.	Engeland	Overige landen	Nederland	Japan
4de kwart. '31	105	120	9	39
1e " '32	26	54	0,5	2
2e " '32	28	42	14	9
3e " '32	11	32	—	15
4e " '32	7	77	7	23
1e " '33	77	64	1	15
2e " '33	50	71	—	31
3e " '33	40	70	9	12
4e " '33	75	70	1	44

Inderdaad is de tonnage, waarmede een begin van aanbouw werd gemaakt, voor heel 1933 in Engeland gunstiger geweest dan in het zeer slechte jaar 1932. Toch is de tonnage der nieuw begonnen schepen in het laatste kwartaal nog lager dan in het eerste kwartaal van 1933. Of de herleving in den scheepsbouw boven het niveau van 1933 blijvend zal zijn valt dus nog niet te zeggen, want op het gunstige eerste kwartaal 1933 zijn twee veel slechtere kwartalen gevolgd. Neemt men in aanmerking, dat Japan in het laatste kwartaal 1933 zeer veel nieuwe scheepsruimte op stapel heeft gezet, dan zijn de cijfers voor de andere landen, met uitzondering van Japan, eind 1933 zeer slecht geweest. (26.000 ton tegen 17.000 ton in het laatste kwartaal van 1932).

De automobiellindustrie.

Wij ontleenen hierbij aan Wirtschaft und Statistik van 1 December jl. de volgende gegevens omtrent de ontwikkeling der automobiellindustrie gedurende de laatste jaren. De wereldproductie van automobiellen bedroeg, in stuks:

1925	4.900.000
1929	6.331.000
1930	4.154.000
1931	3.054.000
1932	1.971.000

Ofschoon de achteruitgang der productie van vrachtauto's niet zoo sterk was als die van personenauto's, is het verschil niet groot. De verminderingpercentages van 1932 in vergelijking met 1929 bedroegen respectievelijk 70 en 62. Volgens de cijfers der eerste negen maanden van 1933 bedroeg de automobielp productie in die drie kwartalen 1.8 miljoen stuks tegen 1.2 miljoen in de eerste drie kwartalen van 1932, een vermeerdering van 50 pCt. dus.

De cijfers van den uitvoer van automobielen geven het volgende beeld.

Aantal	1927	1929	1932
Ver. Staten	436.600	536.200	66.400
Europa	132.100	128.900	ca. 78.000

Terwijl in de periode 1927—1929 de export van automobielen uit de Ver. Staten absoluut en nog sterker relatief steeg, omdat die van de Europeesche productielanden in dezelfde periode iets daalde, heeft zich sindsdien het omgekeerde voltrokken, zoodat in 1932 de export der Europeesche producenten grooter was dan die der Ver. Staten, terwijl in 1929 de uitvoer der Ver. Staten nog ruim viermaal zoo groot was als die van Europa. Men mag hierbij echter niet uit het oog verliezen, dat Ford in dien tusschentijd verschillende groote fabrieken in Europa heeft gebouwd, terwijl ook de Opel-fabrieken in het concern der General Motors zijn opgenomen.

In 1929 werden ca. 10 pCt. van alle in de Ver. Staten vervaardigde auto's uitgevoerd, in 1932 nog slechts bijna 5 pCt. Het blijkt wel, dat de binnenlandsche markt voor de Ver. Staten steeds van overheersende beteekenis is geweest, welke beteekenis de laatste jaren nog is toegenomen.

De rol van de verschillende productielanden blijkt uit de volgende tabel:

	1929		1930		1931		1932	
Automobielpro-	to-	in to-	in to-	in to-	in to-	in to-	in to-	in to-
ductie in 1000 st.	taal	proc.	taal	proc.	taal	proc.	taal	proc.
Ver. Staten ..	5.358	84,7	3.356	80,8	2.390	78,2	1.371	69,6
Gr.-Britannië	234	3,7	236	5,7	223	7,3	232	11,8
Frankrijk	248	3,9	231	5,6	197	6,5	175	8,9
Canada	263	4,2	154	3,7	83	2,7	61	3,1
Duitschland ..	128	2,0	96	2,3	78	2,6	51	2,6
Italië	54	0,9	43	1,0	31	1,0	30	1,5
Rusland	2	0,0	8	0,2	23	0,8	27	1,4
Tschechoslo-								
wakije	15	0,2	17	0,4	17	0,6	14	0,7
Oostenrijk ...	15	0,2	3	0,1	4	0,1	3	0,1
Overigelanden	14	0,2	10	0,2	8	0,2	7	0,3
Totaal ...	6.331	100,0	4.154	100,0	3.054	100,0	1.971	100,0

Canada is als productieland van de tweede naar de vierde plaats verdrongen, terwijl de beteekenis van Engeland en Frankrijk als automobielp producenten is gestegen. In Engeland is de automobielp productie sinds 1929 vrijwel op hetzelfde niveau gebleven, terwijl de achteruitgang in Frankrijk betrekkelijk gering is. *Wirtschaft u. Statistik* noemt als oorzaak van den groei der Engelsche automobielp industrie in relatief opzicht de constructie van „baby cars”, maar wij meenen, dat ook de groote Ford-fabrieken in Engeland en Ierland daarbij een rol spelen. De vermeerdering der automobielp productie in Duitschland in den loop van 1933 is op een scherpe inzinking gevolgd, die procentueel van 1929—1932 bijna even groot is geweest als die der Ver. Staten. Rusland, dat in deze jaren als producent naar voren is gekomen, vervaardigt nagenoeg uitsluitend vrachtauto's (24.000 van de 27.000 wagens in 1932).

De wereldsuikerproductie en het wereldsuiker- verbruik.

F. O. Licht publiceerde per 31 Januari 1934 de volgende Wereld-Suikerstatistiek in tonnen van 1000 KG. Ruwsuikerwaarde:

	September/Augustus					
	1933/34		1932/1933		1931/1932	
	Productie					
	raming	Prod.	Cons.	Prod.	Cons.	
Europa						
Duitschland	1.430.000	1.065.992	1.475.885	1.568.138	1.465.272	
Tsjecho-Slow.	515.000	627.569	397.720	801.921	389.112	
Oostenrijk ..	175.000	164.899	175.989	162.550	204.070	
Hongarije ..	133.000	103.410	86.837	125.251	88.405	
Frankrijk ..	940.000	1.015.370	1.086.400	870.606	1.028.700	
België	250.000	264.557	254.439	203.845	240.033	
Nederland ..	294.000	243.008	257.676	174.590	262.821	
Denemarken	254.000	191.770	195.936	122.000	201.481	
Zweden	304.000	235.351	259.216	143.611	258.279	
Polen	350.000	422.148	317.035	499.275	344.886	
Italië	296.000	289.125	323.293	334.913	339.849	
Spanje	295.000	281.645	306.096	428.624	318.990	
Dantzig	25.000	26.572	7.295	28.920	7.922	
Joego-Slavië	74.000	85.915	76.514	88.980	87.644	
Roemenië ..	140.000	48.710	90.000	48.944	95.501	
Bulgarije ..	30.000	29.311	25.406	28.811	29.147	
Zwitserland	7.000	6.900	176.864	6.100	187.827	
Groot-Britt.	480.000	356.853	2.241.783	269.658	2.273.744	
Ierland	30.000	26.000	118.307	5.700	118.072	
Finland	7.000	6.347	74.777	3.786	88.892	
Letland	32.000	27.563	43.743	10.800	45.704	
Litauen	9.000	18.218	24.806	7.436	28.316	
Turkije	45.000	31.041	65.000	25.648	69.511	
Noorwegen ..	—	—	84.266	—	91.400	
Portugal ..	—	—	63.809	—	64.157	
Griekenland	—	—	66.476	—	70.159	
Albanië	—	—	5.000	—	5.300	
Estland	—	—	19.601	—	29.674	
Eur. z Rusl. .	6.115.000	5.568.274	8.320.169	5.960.107	8.434.868	
Rusland	1.000.000	800.000	810.000	1.512.000	1.437.000	
Europa incl./						
Rusland	7.115.000	6.368.274	9.130.169	7.472.107	9.871.868	

N.-Amerika

Cuba	1.700.000	2.084.000	125.000	2.697.000	134.000
Ver. Staten ..	1.850.000	1.429.000	5.862.000	1.458.000	5.987.000
Porto-Rico ..	890.000	763.000	51.000	911.000	51.000
Hawai-Eil. .	940.000	943.000	41.000	932.000	41.000
Canada (Biets)	63.000	65.000	434.000	55.000	452.000
San Domingo	385.000	366.000	25.000	435.000	30.000
Andere land.	776.000	782.000	340.000	775.000	340.000
Totaal ..	6.604.000	6.432.000	6.878.000	7.263.000	7.035.000

Z.-Amerika

Argentinië ..	320.000	333.000	345.000	330.000	351.000
Brazilië	725.000	737.000	700.000	768.000	731.000
Peru	430.000	421.000	60.000	375.000	61.000
Chili	—	—	97.000	—	100.000
Andere land.	203.000	200.000	140.000	215.000	152.000
Totaal ..	1.678.000	1.691.000	1.342.000	1.688.000	1.395.000

Afrika

Mauritius ..	240.000	251.000	10.000	167.000	12.000
Uniev. Z.-Afr.	355.000	326.000	165.000	296.000	168.000
Egypte	140.000	170.000	113.000	147.000	111.000
Andere land.	205.000	200.000	370.000	160.000	375.000
Totaal ..	940.000	947.000	658.000	770.000	666.000

Azië

Java	1.900.000	1.728.000	399.000	2.796.000	366.000
Br.-Indië ..	2.500.000	2.243.000	2.869.000	1.808.000	2.507.000
Philippijnen	1.425.000	1.197.000	104.000	1.040.000	85.000
Japan en					
Formosa	796.000	804.000	881.000	1.156.000	930.000
China	250.000	250.000	697.000	250.000	942.000
Andere land.	40.000	40.000	420.000	50.000	510.000
Totaal ..	5.911.000	6.262.000	5.170.000	7.100.000	5.340.000

Australië

Queensland en N.-					
Zuid Wales ..	620.000	540.000	340.000	620.000	334.000
Fidji Eil. etc.	120.000	139.000	78.000	73.000	75.000
Totaal ..	740.000	679.000	418.000	693.000	409.000

Wereld 22.988.000 22.379.274 23.596.169 24.986.107 24.716.868

¹⁾ Werkelijke productie van 1.9.'33 tot einde der campagne 334.684 tons plus geraamde productie van 1.4.'34 tot 31.8.'34.

²⁾ De Gurproductie is niet met het volle gewicht, doch in ruwsuikerwaarde opgenomen. Deze bedraagt ongeveer de helft van het gewicht van Gur.

Dollar-stabilisatie?

Rectificatie. In E.-S. B. No. 945 d.d. 7 Febr. 1934 staat op blz. 140 2e kolom in het artikel „Dollar-stabilisatie?” 2e alinea 7de en 8ste regel, dat de goudprijs, waartegen de schatkist koopt is vastgesteld op 35 *dollarcent*s, hetgeen moet zijn 35 *dollar* per ounce. Op den 17en regel in de tweede kolom komt dezelfde fout nog eens voor.

INGEZONDEN STUKKEN.**EIGEN MERKEN IN HET KRUIDENIERSBEDRIJF.**

De Heer J. van Altena Czn., Voorzitter van de Stichting Centraal Bureau voor Verkoopreclame „Cebu”, schrijft ons:

Aan bovenstaand onderwerp worden in het nummer van 10 Januari jl. beschouwingen gewijd onder de aankondiging: „Eigen merken van den détailhandel”.

Reeds hierin zou een aanwijzing kunnen liggen voor het vermoeden, dat de schrijver zich niet gemakkelijk kan losmaken van de sfeer der naaste omgeving. Tot dat vermoeden geeft ook aanleiding de veel mildere beoordeeling van grossiers, die het eigen merk toepassen, dan die den gelijkhandelenden winkelier ten deel valt: t.o.v. de grossier worden verklaring en verontschuldiging bijgevoegd, maar de winkeliers moeten hooren, dat zij zich begaven op een terrein, dat eigenlijk niet tot dat van den détailhandel behoort!

In het artikel wordt de indruk gegeven, dat het met name de Inkoopverenigingen der kruideniers zijn, welke zich occupeeren met het voeren van eigen merken. Wie evenwel het geheele terrein van het Kruideniersbedrijf overziet, zal moeten toegeven, dat de eigen merken naar herkomst in groepen indeelen, de volgorde deze zal zijn: 1. individueele ondernemingen; 2. grossiers; 3. kruideniersorganisaties. Van de laatste ken ik er maar een paar!

Het artikel van 10 Januari jl. is, naar ik vrees, niet geschreven met gebruikmaking van het beschikbare materiaal.

„De voorraden onzer Kruideniers” kan ervan overtuigen, dat toepassing van het „Eigen merk” bij de winkeliers van beperkte, praktische betekenis is. Ook wie de verspreiding van het Kruideniersbedrijf te 's-Gravenhage vluchtig inziet, zal reeds worden getroffen door het verschijnsel van de verdoezeling der branchegrenzen. Het genoemde artikel noemt dit verschijnsel zelfs niet!

Raadpleegt men het bekende kruideniersrapport, dan wordt het Merkartikel genoemd als één der oorzaken van de ondermijning van de zelfstandigheid van den middenstand.

De bezwaren tegen het Merkartikel worden daarin als volgt geformuleerd:

„De invoering van het Merkartikel (d.w.z. fabrikanstenmerk) beteekent:

- „1o. uitschakeling van vakkennis;
- „2o. dat de belangstelling zich niet langer op een „bepaalden winkel, doch op een bepaald merk richt;
- „3o. dat de belooning der distributiediensten door den „fabrikant wordt vastgesteld;
- „4o. dat de fabrikanten-pakkers het aantal distribuenten bepalen;
- „5o. noodzaak tot inslaan van een artikel, mits de „reclame krachtig genoeg wordt aangevat om voor „vraag te zorgen.”

Dr. van Luytelaer noemt maar 2 punten. In de eerste plaats, bovenstaand 2o., waarvan hij in een noot toegeeft, dat de selecteerende functie van den winkelier dit bezwaar gedeeltelijk weer opheft. Hij beweert voorts, dat de winst op het fabrikanntenmerk kleiner is dan die op de losse waar. Aan deze mededeeling voegt hij het verwijt toe, als zouden de winkeliers over het hoofd zien, dat de fabrikant door zijn reclame het verkoopen gemakkelijker maakt, zoodat deze weer in een grooteren omzet compensatie vond voor de klei-

nere winst per eenheid. In dit verband gewaagt de schrijver zelfs van aanzienlijke offers van de zijde van den fabrikant.

Deze voorstelling verzwijgt de andere bezwaren.

Waarom? Hij moet deze toch kennen!

Want zelfs al zou de schrijver niet verplicht zijn geweest de voornoemde litteratuur te gebruiken, dan mocht van hem toch zeker worden verwacht, dat hij het 2de deel van het Kruideniersrapport, meer in het bijzonder aan de grossiers gewijd, kent en raadpleegt. Had hij dit gedaan, dan ware hij o.m. gestuit op de uitspraak:

„Bij het eigen merk is dit anders. Dan leeft de „winkelier in de overtuiging dat de daarin te verkrijgen omzet voor hem blijft. Hij sluit met zijn „bevelingen en étalage, met zijn prijscourant en zijn „verpakkingsmateriaal aan op de reclame per blad of „anderszins voor het eigen merkartikel in het groot opgezegt.

„Het is vooral de ervaring van de prijsverknoeiing „en het overal verkoopen van vele merkartikelen, „welke de winkelier tot de belangstelling voor het „eigen merkartikel voert.”

Dr. van Luytelaer geeft de voorstelling, als zouden de kruideniers overgaande tot het voeren van eigen merkartikel, slechts bedacht geweest zijn op minder afhankelijkheid van den fabrikant en op meer winst. Gezien het feit, dat monopolies gemeenlijk niet in het belang der gemeenschap zijn, is het eerste op zichzelf niet te veroordeelen. In het licht van den uiterst precairen toestand der zelfstandige ondernemers in het Kruideniersbedrijf valt het evenzeer moeilijk het 2de te laken!

Maar het staat niet, zooals Dr. van Luytelaer het stelt.

1o. Er zijn verpakte artikelen gekomen, merkartikelen, die meer winst brengen dan veelal op de losse waar wordt gemaakt (margarine, suiker).

2o. De kruideniers streven niet naar groote winsten. Dat lokt tot prijsverknoeien. Artikelen met goede winst vormen de attractie voor andere verkoopers. Maar de kruideniers willen niet berusten in verkoopmarges, die lager liggen dan hun onkostencijfer.

3o. De fabrikanten getroosten zich geen offers. De reclamekosten worden door het publiek betaald, soms ruimschoots! Ook dat brengt de kruidenier wel eens in moeilijkheden (huishoudzeep, slaolie).

4o. De reclame der merkfabrikanten is niet gericht op vergroting van den omzet *bij de kruideniers*, maar op omzetvergroting bij de fabriek *ongeacht wie de verkoopers zijn!*

Veelal mogen de betere winkeliers het artikel er „in” helpen brengen. Straks staat het overal!

Het jongste voorbeeld wordt gevormd door de verpakte specerijen.

5o. De kruideniers leverden hun aandeel om een „goodwill” voor menig merkartikel te scheppen.

Het stemt hun bitter, dat door hun bevriende leveranciers zelfs aan snoep- en brandstoffsaken gelegenheid wordt geboden dezelfde artikelen te verkoopen en zich als echte kruidenierszaken op te tuigen met hetzelfde reclame-materiaal.

De verkoopmarge wordt dan gedrukt door de lage eischen dezer allertreurigste zaakjes, welke onder abnormale omstandigheden worden gedreven.

Het merkartikel nivelleerde voorts den afstand tusschen de betere zaken en die op het allerlaagste peil. Het merkartikel bederft dikwijls het cachet der betere zaken. Dat willen de kruideniers niet. Het is goed, dat ze daarin niet berusten.

6. *Het* merkartikel kwam niet in de plaats van de losse waren. *Vele* merkartikelen, en dan in onderscheiden soorten, kwaliteit en afmetingen, kwamen *naast* de losse waar.

Om zijn sortiment te doen afsteken, moet de kruidenier opzettelijk nog andere dan de meest gangbare merkartikelen inslaan.

Het rationeel verpakte artikel heeft geleid tot irrationeële voorraden en irrationeële bedrijfspolitiek bij de kruideniers.

Gelukkig als dezen dit inzien en maatregelen nemen.

Dr. van Luytelaer verbaast zich t.o.v. het gemak, waarmee fabrikanten zich er voor laten vinden om den winkelier een wapen te leveren, dat deze kennelijk bedoelt te hanteeren tegen het merkartikel, tegen den fabrikant.

a. Er zijn fabrikanten, die geen fabrikantenmerk voeren.

Wie een eigenmerk wil laten produceeren of verpakken, zal wellicht aan deze fabrikanten de voorkeur geven.

b. Bij vele merkartikelen is slechts sprake van verpakken: het intermediair is niet zoo belangrijk, dat verandering moeilijkheden met zich brengt.

c. Wanneer men de concentratie op eigen taak voor grossiers en winkeliers aanbevelenswaardig acht, dan moet men zich niet verbazen, maar verheugen over fabrikanten, die hetzelfde doen. Er zijn fabrikanten „pur sang”: alles wat met de distributie en de verkooporganisatie in verband staat, heeft niet hun grootste interesse.

d. Zoolang er fabrikanten zijn, die zelfstandige ondernemers, grossiers, grootbedrijven, filiaalbedrijven, coöperatieve verbruiksvereeningen en hunne centrale bedieningen met producten onder eigen merk, zoolang is er geen aanleiding om zich juist dan te gaan verbazen, indien deze diensten ook ten behoeve van winkeliersorganisaties worden verricht.

Wanneer men er op let, dat het eigen merk m.i. logisch voert naar de eigen productie¹⁾, dan zou men kunnen beweren, dat afnemers, welke financieel sterk genoeg staan om mettertijd tot eigen productie van eigen merken over te gaan, nu juist niet de meeste gewenschte afnemers kunnen heeten.

Maar aangezien de kruideniersvereeningen voorloopig zoover niet zijn, beware men zijn verbazing liever voor leveringen in andere richting.

Ik behoor tot hen, die weinig perspectief zien in het eigen merk voor de kruideniers, zulks vanwege de zoeven genoemde consequentie.

Veel meer verwacht ik van efficiënte samenwerking met fabrikanten, gebaseerd op wederzijdsche erkenning als producenten en distributeuten.

De leiders der landelijke kruideniersorganisaties zijn intusschen van een ander gevoelen. Het ware niet moeilijk een aantal uitspraken bijeen te brengen, welke een geschikte aanleiding zouden geweest zijn voor het betoog van Dr. van Luytelaer.

Hetgeen hij nu aanhaalde ter bescherming van het gevoelen der kruideniers inzake het fabrikantenmerk, is een ernstige misvatting!

Het rumoerig verzet tegen „Saladine” kan met het verzet tegen het merkartikel niet worden vergeleken, noch als maatstaf voor de kruideniersopvatting worden gebruikt.

Voortdurend komen er nieuwe merken slaolie bij, waarom „Saladine” niet?

„Saladine” kwam ook aanstonds in verkoop bij niet-kruideniers. Soit!

De winstmarge? De kruideniers hebben er niet tegen geprotesteerd. De kruideniers hebben zelfs geen bezwaar gemaakt dat zij reeds slaolie hadden van de andere dochter van Unilever, nl. de bekende Delftsche slaolie.

Ook kozen zij geen partij tusschen deze beide dochters, die elkaar per advertentie-campagne in de haren vlogen.

Het verzet tegen „Saladine” gold de h.i. unfaire aankondiging: „Voortaan heet slaolie Saladine”. In dezen slagzin zagen de kruideniers — en het is ge-

¹⁾ De Haka en vele filiaalbedrijven vertoonen bijv. alle fazen dezer evolutie.

bleken zeer terecht! — een aanval op hun beetje vrijheid. Zij beschouwen dezen slagzin als een onbehoorlijken truc. Hierop slaat het aangehaalde in „Eendracht”.

Op een andere plaats hoop ik nog in te gaan op enkele andere passages van het door mij bestreden artikel.

Nog een punt.

In Amsterdam bestaat reeds bijna 3 jaar een Centraal Bureau voor Verkoopreclame „Cebu”, waarbij 130 kruideniers zijn aangesloten: Zij geven een eigen weekblad uit in een oplage van 50.000 exemplaren per week. Zij getroosten zich aanzienlijke offers van geld, moeite en tijd om reclame te maken voor fabrikantenmerken. Zoolang het gelukt om deze reclame-methode te voeren in samenwerking met de fabrikanten, zullen zij er de voorkeur aan geven zich te concentreeën op hunne functie, nl. die van distributeuten.

„Cebu” is in zijn bestaan en in zijn werkwijze een critiek op Dr. van Luytelaer's artikel.

Indien de winkeliers behalve den naam van den fabrikant/pakker vermelden: „Speciaal verpakt voor...” zijn ineens alle bezwaren overwonnen, die het Kruideniersrapport Deel I tegen het merkartikel opsomt en zijn de voordeelen verkregen, welke in Deel II staan aangegeven.

Dan houdt ook de beschuldiging geen stand als zouden deze eigen merkartikelen in kwaliteit achter staan bij het merkartikel. Hetgeen trouwens ook nu niet waar is. Wel herhaaldelijk het tegendeel.

N a s c h r i f t. De redactie van E.-S. B. was zoo hoffelijk om de gelegenheid te bieden het bovenstaande van een naschrift te voorzien.

De hoofdstrekking van onze beschouwing in E.-S. B. van 10 Januari l.l. was aan te toonen, dat een fabrikant, die zijn artikelen levert onder eigen merk van den detailhandel, dezen eigenlijk een wapen verschaft, dat de detailhandel kennelijk bedoelt te hanteeren tegen den fabrikant. Over het feit, dat fabrikanten hier desalniettemin toe bereid zijn, spraken wij dan ook onze verbazing uit.

Inzake deze hoofdstrekking onzer beschouwing wordt in het betoog van den heer Van Altena maar weinig en niets principiëels gezegd: a. doelt op een zeer groote uitzondering; de zin van b. ontgaat ons; van de onder c. bedoelde „pur sang”-fabrikanten zou men toch zeker mogen verwachten, dat zij den detailhandel van hun terrein weren; d. is geen argument tegen onze „verbazing” inzake het leveren onder eigen merk aan winkeliersorganisaties; trouwens, wij herinnerden ook aan het, tengevolge van het leveren onder eigen merk aan filiaalbedrijven, betaalde leergeld. Dat het eigen merk zou kunnen leiden tot eigen productie achten ook wij mogelijk; een reden te meer voor onze „verbazing” t.a.v. onder eigen merk der afnemers leverende fabrikanten! Wij vinden in dit deel van het betoog van den heer v. A. geen aanleiding om onze opinie t.a.v. dit punt te wijzigen.

Op grond van een aantal door ons vermelde redenen hebben wij het voorts — om bij de hoofdzaken te blijven — in twijfel getrokken of de detaillist zelf met een eigen merk wel zoozeer gebaat is. De heer v. A. zegt te behooren tot hen, die weinig perspectief zien in het eigen merk voor kruideniers en onderschrijft hier dus onze meening, al geeft hij voor dit standpunt, zeer summier, een andere motivering, nl. dat het eigen merk logisch voert naar eigen productie, doch de kruideniersvereeningen voorloopig zoover niet zijn. Op grond van zijn hierboven gegeven beschouwing over fabrikantenmerk en eigen merk hadden wij echter van den heer v. A. t.a.v. het eigen merk eerder een conclusie, tegengesteld aan de onze verwacht. Men vergelijkte b.v. het kennelijk met instemming gegeven en als axioma beschouwd citaat uit het tweede deel van het kruideniersrapport!

Als het ons gelukt is den heer v. A. goed te be-

grijpen, dan geldt zijn voornaamste bezwaar onze *verklaring* van het gevoelen der kruideniers inzake het fabrikantenmerk. Maar het *bestaan* van dit, allermintst vriendelijk, gevoelen ontkent de heer v. A. geenszins! En het *bestaan* van dit gevoelen was uitgangspunt voor de hoofdstrekking van ons betoog (zie boven). Daarom is de *verklaring* van het bestaan van dit gevoelen voor de hoofdstrekking onzer beschouwing in zekeren zin irrelevant, of secundair. Wij behoeven daarom hier in dit verband op die verklaring niet nader in te gaan. Dat te dien aanzien verschil van meening bestaat, is bekend en begrijpelijk.

Dr. TH. VAN LUYTELAER.

ONTVANGEN BOEKEN.

Der Kapitalexport und seine Rückwirkungen auf das kapitalausführende Land von Dr. Johann Stark. Weltwirtschaftliche Vorträge und Abhandlungen Heft 11. (Leipzig 1932; Deutsche Wissenschaftliche Buchhandlung G.m.b.H.).

Grenzen der Diskontpolitik (Diskontpolitik und Monopolpreise) door Alfred Tismer. (München en Leipzig 1932; Verlag von Duncker & Humblot Ing. R.M. 8.—, geb. R.M. 10.—).

Investment trusts, Versuch einer Theorie und Systematik der Kapitalwertsicherungsbetriebe door Dr. Hans Seischab, Diplom Kaufmann. (Stuttgart 1931; Verlag C. E. Poeschel).

Wirtschaftssystem des Nationalsozialismus door Dr. phil. et jur. Harald Braeutigam. (Berlin 1932; Carl Heymanns Verlag. Prijs R.M. 3).

Die schaubildliche Erfassung und Untersuchung der Betriebsorganisation door Dr. Fritz Nordsieck. (Stuttgart 1932; C. E. Poeschel Verlag; Prijs R.M. 14.—).

Kapitaal en Arbeid in Nederland door Henr. Roland Holst. (Rotterdam 1932; W. L. & J. Brusse's Uitg.-Mij. N.V. Twee deelen).

Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch-Indië. Zestigste jaargang 1931. Algemeen gedeelte. (Batavia 1933; Landsdrukkerij).

Beknopte uitwerkingen der opgaven voorkomende in Beknopt leerboek van het handelsrekenen door H. L. C. Kok, Leeraar aan de Handels-Hoogere Burgerschool te Groningen. Derde deel. (Groningen, Den Haag, Batavia 1933; J. B. Wolters. Prijs f 3,50).

Draaikolk door D. van Elsas.

Een schets van de ontwikkeling van de crisis sedert 1929 met wijsgeerige beschouwingen.

Die Problematik einer Wirtschaftsdemokratie door Dr. Georg Bresky. (Berlijn 1932; Verlag R. L. Prager. Prijs R.M. 2.—).

Die big five door Marie Dessauer. (C. E. Poeschel Verlag. Stuttgart 1933. Prijs f 5.70).

L'étalon-or en théorie et en pratique door Xénophon Zolotas, Professeur d'Economie Politique à l'Université d'Athènes. (Parijs 1933; Librairie du Recueil Sirey).

De schrijver behandelt eerst de theoretische en daarna de praktische zijde van den gouden standaard.

Een en ander over Javanenkolonies en arbeidersvestigingen ter Oostkust van Sumatra. Mededeeling No. 22 van de Deli Planters Vereeniging. (Medan 1932; Varekamp & Co.).

Het volkenrechtelijke statuut der Nederlandsch-Belgische kanalen. Het kanaal Luik-Maastricht, De Zuid-Willemsvaart, Het Kanaal van Terneuzen, Het Kanaal Brugge—Sluis door Mr. A. J. N. M. Struycken. (Arnhem 1933; S. Gouda Quint).

Welvaart, depressie door Jac. Andreae, Hoofdinspecteur der directe belastingen. (Den Haag 1933; N.V. Boekhandel en Uitgevers-Mij. v/h. W. P. van Stockum & Zoon).

De ondertitel van dit boekje is: nieuwe gezichtspunten uit biologisch-economische beschouwingen rakende de grondslagen der theoretische economie.

Lijst van werken op het gebied der belastingwetenschap. Geschriften van de Ver. voor Belastingwetenschap No. 21. Herziene Uitgave, bijgewerkt tot 1 Jan. 1933. (Purmerend 1933; J. Muusses).

Essai sur le chômage anglais contemporain door Henri Lavachery. (Brussel 1931; Maurice Lamertin. Prijs B. Frs. 16).

Wat de auto den spoorwegen bracht... door Jacq. Harms Tiepen, hoofdredacteur v. h. Weekbl. Bedrijfsauto. (Den Haag z.j.; W. P. van Stockum & Zoon. Prijs 50 cent).

Hierin wordt uiteengezet, aan de hand van cijfers, dat de auto den spoorwegen niet transportvermindering, doch transportvermeerdering brengt.

De Indische vennootschapsbelasting door Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz. (Haarlem 1933; H. D. Tjeenk Willink & Zoon's Uitgevers Mij. Prijs f 12.50).

Achtereenvolgens worden in dit lijvige boek behandeld: I. Algemeene geschiedkundige en critische inleiding; II. De belastingplicht; III. Nationale en internationale zijde van de Indische vennootschapsbelasting; IV. Het begrip winst; V. Boekhouding, aangifte, geheimhouding; VI. Aanslag, voorloopige aanslag en navordering; VII. Bezwaren tegen den aanslag en beroep bij den Raad van Beroep voor belastingzaken te Batavia; VIII. Invordering; IX. Het strafrecht der vennootschapsbelasting.

De Rijnvaart en haar beteekenis voor Rotterdam door Dr. A. de Vries. (Middelburg 1933; firma G. W. den Boer).

In dit boek wordt o.a. de vraag behandeld, in hoeverre het Duitschland door middel van zijn spoorwegpolitiek gelukt is, het verkeer over de Duitsche zeehavens te bevorderen.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	4/10 Feb. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	4/10 Feb. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	19.582	96.216	115.572	1.000	1.595	1.713	97.811	117.285
Rogge	9.267	48.315	32.615	—	8.000	900	56.315	33.515
Boekweit	288	2.165	5.414	—	—	25	2.165	5.439
Mais	7.912	131.511	148.369	1.860	33.529	42.302	165.040	190.671
Gerst	600	24.569	21.497	—	3.523	2.157	28.092	23.654
Haver	4.787	16.862	30.840	—	—	548	16.862	31.388
Lijnzaad	2.215	20.106	25.869	9.005	29.936	45.587	50.042	71.456
Lijnkoek	3.128	18.265	7.368	—	—	—	18.265	7.368
Tarwemeel	227	1.635	3.982	18	247	1.651	1.882	5.633
Andere meelsoorten	1.224	6.017	4.105	238	725	2.312	6.742	4.906

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Gulden).

Omschrijving	September 1933	1e negen mnd. 1933	1e negen mnd. 1932
Belastingen.			
Pachten	5	39	76
Invoerr. incl. Landsgoed.	3.812	33.885	34.879
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	188	1.661	2.006
Accijns op gedistilleerd	53	426	580
„ „ bier			
„ „ petroleum			
„ „ lucifers			
„ „ tabak			
Andere ontv. I. U. en A.	23	164	143
Statistiekrecht	158	1.470	1.783
Personeele belasting	305	2.809	3.591
Inkomstenbel. en Crisish.	4.119	26.718	35.079
Vennootschapsbelasting	111	7.393	11.972
Vermogensbelasting	133	1.249	—
Verponding	355	6.245	9.809
Recht van openb. verkoop.	43	1.505	2.210
Zegelrecht	430	5.254	5.912
Oversch. van vaste goed.	96	1.209	1.606
Recht v. succ. en overgang	19	266	337
Vergunning speelafels	6	71	72
Slachtbelastingen	446	4.004	4.372
Bijzondere bel. buitengew.	7	56	68
Hoofdgeld	6	39	50
Landelijke inkomsten	3.253	18.370	20.174
Belasting op loterijen	156	970	626
Motorbelasting i.d. B. Gew.	59	406	82
Opgeheven belastingen	—4	—5	58
Motorvoertuigenbel.			
Java en Madoera	120	636	—
Totaal.....	17.128	146.499	162.644
Monopolies.			
Opium excl. opiumfabriek	1.088	9.668	13.452
Pandhuizen	1.063	10.320	13.584
Zout	1.272	11.884	10.675
Totaal.....	3.423	31.872	37.711
Producten.			
Kina en Thee	81	354	270
Landscaoutchoubedrijf	179	1.154	979
Boschwezen	717	5.520	6.137
Goud en zilver	—	—	—
Banka-tin	3.410	17.038	7.398
Steenkolen	310	3.967	4.988
Totaal.....	4.697	28.033	19.772
Bedrijven.			
Havenwezen	783	9.499	10.824
Baggerdienst	122	1.747	2.359
Waterkracht en Electricit.	235	2.084	2.181
Landsdrukkerij	32	626	819
Post-, Telegr.- en Teldienst	2.177	17.294	19.367
Spoor- en Tramwegen	2.976	26.896	34.973
Totaal.....	6.325	58.146	70.523
Diverse middelen.			
Winsttaandeel „Billiton”	—	—	—
Winsttaandeel Jav. Bank	—	225	—
Afstand van grond	119	2.049	2.221
Mijnconcessies	123	587	2.142
Boeten en verbeurdverkl.	82	672	819
Leges en salarissen	37	311	354
Heff. t.z.v. gesl. werkover.	3	53	98
Opbrengst d. Weeskamera	55	493	576
Kadaster	20	213	267
Ontv. Gevangeniswezen	285	2.370	2.851
Afkoop heerendienst. B.G.	118	1.041	2.696
Schoolgelden	458	3.817	4.312
Ontv. ziekeninricht. enz.	68	565	673
Ijk van maten en gew.	61	522	486
Verk. en verh. van huizen	152	1.489	1.538
Ontv. waterleidingen	54	304	376
Bakengelden	197	1.786	1.832
Loodsgelden	226	2.069	2.064
Allerlei	106	2.222	2.814
Totaal.....	2.164	20.788	26.119
Recapitulatie.			
Totaal belastingen	17.128	146.499	162.644
„ monopolies	3.423	31.872	37.711
„ producten	4.697	28.033	19.772
„ bedrijven	6.325	58.146	70.523
„ diverse middelen	2.164	20.788	26.119
Totaal generaal.....	33.737	285.338	317.769

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET STAATSBEDRIJF DER P.T.T. DECEMBER 1933.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Dec. 1933	Meer of minder dan	
		Dec. 1932	Begrooting
Posterijen	f 3.825.164	+ f 78.879	— f 272.336
Telegrafie	„ 353.099	+ „ 7.843	+ „ 45.149
Telefonie	„ 2.086.249	+ „ 243.164	+ „ 211.949
Postcheque- en Girodienst	„ 957.080	— „ 112.241	+ „ 138.980
Totalen.....	f 7.221.592	+ f 217.645	+ f 123.742

WISSELKOERSEN EN BANKDISCONTO'S

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 5 Februari 1934 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bankdisconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.77	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	58.95	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.79	2½
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.75	3½
Luxemburg	100 Franc	—	—	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.24	2
Praag	100 Kronen	—	6.95	3½
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.80	5
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.25	4½
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	8
Sofia	100 Leva	1.797	1.85	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.37	7½
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17½	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.40½	7
Milaan	100 Lira	13.09	13.09	3
Madrid	100 Peseta	48.—	20.10	6
Lissabon	Escudo	2.68½	0.07	5½
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	34.70	2½
Oslo *)	100 „	66.67	39.—	3½
Stockholm *)	100 „	66.67	40.—	2½
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	35.25	—
Warschau	100 Zloty	27.91	28.—	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	25.50	6
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.—	5½-6
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	45.25	5½
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26½	3.42½	4½
Moskou	Tjervonets (10 Roebel)	12.80	12.85	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.55	3
Amerika.				
New-York *)	\$	146.94½	1.57½	1½
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.56	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.42½	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.05681	0.40½	—
La Paz (Bolivia) 3)	Boliviano	0.9080	—	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.80752	0.14½	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	—
Bogota (Columbia) 3)	Peso	2.42	—	—
Quito (Ecuador)	Sucre	0.498	—	—
Lima (Peru)	Sol	0.697	0.35½	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.80	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.42	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99½	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48½	1.57½	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) 3)	Cordoba	2.48½	—	—
San Salvador 3)	Colon	1.2440	0.48½	—
Azië.				
Calcutta	Rupée	0.91	0.59	3½
Batavia	Gulden I.G.	100	1.008	4½
Kobe	Yen	1.24	0.47	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.59	—
Shanghai	Dollar	—	0.53½	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.91	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.68	—
Teheran 4) (Perzië)	Pahlavi	—	9.35	—
Bangkok	Baht	—	0.75	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10½	7.78	3½
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.97	—
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10½	6.21½	—
Nieuw Zeeland	£	12.10½	6.24	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. 4) Zichtkoers. 5) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

grijpen, dan geldt zijn voornaamste bezwaar onze *verklaring* van het gevoelen der kruideniers inzake het fabrikantenmerk. Maar het *bestaan* van dit, allermint vriendelijk, gevoelen ontkent de heer v. A. geenszins! En het *bestaan* van dit gevoelen was uitgangspunt voor de hoofdstrekking van ons betoog (zie boven). Daarom is de *verklaring* van het bestaan van dit gevoelen voor de hoofdstrekking onzer beschouwing in zekeren zin irrelevant, of secundair. Wij behoeven daarom hier in dit verband op die verklaring niet nader in te gaan. Dat te dien aanzien verschil van meening bestaat, is bekend en begripelijk.

Dr. TH. VAN LUYTELAER.

ONTVANGEN BOEKEN.

Der Kapitalexport und seine Rückwirkungen auf das kapitalausführende Land von Dr. Johann Stark. Weltwirtschaftliche Vorträge und Abhandlungen Heft 11. (Leipzig 1932; Deutsche Wissenschaftliche Buchhandlung G.m.b.H.).

Grenzen der Diskontpolitik (Diskontpolitik und Monopolpreise) door Alfred Tismer. (München en Leipzig 1932; Verlag von Duncker & Humblot Ing. R.M. 8.—, geb. R.M. 10.—).

Investment trusts, Versuch einer Theorie und Systematik der Kapitalwertsicherungsbetriebe door Dr. Hans Seischab, Diplom Kaufmann. (Stuttgart 1931; Verlag C. E. Poeschel).

Wirtschaftssystem des Nationalsozialismus door Dr. phil. et jur. Harald Braeutigam. (Berlin 1932; Carl Heymanns Verlag. Prijs R.M. 3).

Die schaubildliche Erfassung und Untersuchung der Betriebsorganisation door Dr. Fritz Nordsieck. (Stuttgart 1932; C. E. Poeschel Verlag; Prijs R.M. 14.—).

Kapitaal en Arbeid in Nederland door Henr. Roland Holst. (Rotterdam 1932; W. L. & J. Brusse's Uitg.-Mij. N.V. Twee deelen).

Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch-Indië. Zestigste jaargang 1931. Algemeen gedeelte. (Batavia 1933; Landsdrukkerij).

Beknopte uitwerkingen der opgaven voorkomende in Beknopt leerboek van het handelsrekenen door H. L. C. Kok, Leeraar aan de Handels-Hoogere Burgerschool te Groningen. Derde deel. (Groningen, Den Haag; Batavia 1933; J. B. Wolters. Prijs f 3,50).

Draaikolk door D. van Elsas.

Een schets van de ontwikkeling van de crisis sedert 1929 met wijsgeerige beschouwingen.

Die Problematik einer Wirtschaftsdemokratie door Dr. Georg Bresky. (Berlijn 1932; Verlag R. L. Prager. Prijs R.M. 2.—).

Die big five door Marie Dessauer. (C. E. Poeschel Verlag. Stuttgart, 1933. Prijs f 5.70).

L'étalon-or en théorie et en pratique door Xénophon Zolotas, Professeur d'Economie Politique à l'Université d'Athènes. (Parijs 1933; Librairie du Recueil Sirey).

De schrijver behandelt eerst de theoretische en daarna de praktische zijde van den gouden standaard.

Een en ander over Javanenkolonies en arbeidersvestigingen ter Oostkust van Sumatra. Mededeeling No. 22 van de Deli Planters Vereeniging. (Medan 1932; Varekamp & Co.).

Het volkenrechtelijke statuut der Nederlandsch-Belgische kanalen. Het kanaal Luik-Maastricht, De Zuid-Willemsvaart, Het Kanaal van Terneuzen, Het Kanaal Brugge—Sluis door Mr. A. J. N. M. Struycken. (Arnhem 1933; S. Gouda Quint).

Welvaart, depressie door Jac. Andreae, Hoofdinspecteur der directe belastingen. (Den Haag 1933; N.V. Boekhandel en Uitgevers-Mij. v/h. W. P. van Stockum & Zoon).

De ondertitel van dit boekje is: nieuwe gezichtspunten uit biologisch-economische beschouwingen rakende de grondslagen der theoretische economie.

Lijst van werken op het gebied der belastingwetenschap. Geschriften van de Ver. voor Belastingwetenschap No. 21. Herziene Uitgave, bijgewerkt tot 1 Jan. 1933. (Purmerend 1933; J. Muusses).

Essai sur le chômage anglais contemporain door Henri Lavachery. (Brussel 1931; Maurice Lamertin. Prijs B. Frs. 16).

Wat de auto den spoorwegen bracht... door Jacq. Harms Tiepen, hoofdredacteur v. h. Weekbl. Bedrijfsauto. (Den Haag z.j.; W. P. van Stockum & Zoon. Prijs 50 cent).

Hierin wordt uiteengezet, aan de hand van cijfers, dat de auto den spoorwegen niet transportvermindering, doch transportvermeerdering brengt.

De Indische vennootschapsbelasting door Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz. (Haarlem 1933; H. D. Tjeenk Willink & Zoon's Uitgevers Mij. Prijs f 12.50).

Achtereenvolgens worden in dit lijvige boek behandeld: I. Algemeene geschiedkundige en critische inleiding; II. De belastingplicht; III. Nationale en internationale zijde van de Indische vennootschapsbelasting; IV. Het begrip winst; V. Boekhouding, aangifte, geheimhouding; VI. Aanslag, voorloopige aanslag en navordering; VII. Bezwaren tegen den aanslag en beroep bij den Raad van Beroep voor belastingzaken te Batavia; VIII. Invordering; IX. Het strafrecht der vennootschapsbelasting.

De Rijnvaart en haar beteekenis voor Rotterdam door Dr. A. de Vries. (Middelburg 1933; firma G. W. den Boer).

In dit boek wordt o.a. de vraag behandeld, in hoeverre het Duitsland door middel van zijn spoorwegpolitiek gelukt is, het verkeer over de Duitse zeehavens te bevorderen.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	4/10 Feb. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	4/10 Feb. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	19.582	96.216	115.572	1.000	1.595	1.713	97.811	117.285
Rogge	9.267	48.315	32.615	—	8.000	900	56.315	33.515
Boekweit	288	2.165	5.414	—	—	25	2.165	5.439
Mais	7.912	131.511	148.369	1.860	33.529	42.302	165.040	190.671
Gerst	600	24.569	21.497	—	3.523	2.157	28.092	23.654
Haver	4.787	16.862	30.840	—	—	548	16.862	31.388
Lijnzaad	2.215	20.106	25.869	9.005	29.936	45.587	50.042	71.456
Lijnkoek	3.128	18.265	7.368	—	—	—	18.265	7.368
Tarwemeel	227	1.635	3.982	18	247	1.651	1.882	5.633
Andere meelsoorten	1.224	6.017	4.105	238	725	2.312	6.742	4.906

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Gulden).

Omschrijving	September 1933	1e negen mnd. 1933	1e negen mnd. 1932
Belastingen.			
Pachten	5	39	76
Invoerr. incl. Landsgoed.	3.812	33.885	34.879
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	188	1.661	2.006
Accijns op gedistilleerd	53	426	580
„ „ bier			
„ „ petroleum			
„ „ lucifers			
„ „ tabak			
Anderen ontv. I. U. en A. ...	23	164	143
Statistiekrecht	158	1.470	1.783
Personeele belasting	305	2.809	3.591
Inkomstenbel. en Crisish.	4.119	26.718	35.079
Vennootschapsbelasting ..	111	7.393	11.972
Vermogensbelasting	133	1.249	—
Verponding	355	6.245	9.809
Recht van openb. verkoop.	43	1.505	2.210
Zegelrecht	430	5.254	5.912
Oversch. van vaste goed.	96	1.209	1.606
Recht v. succ. en overgang	19	266	337
Vergunning speeltafels ...	6	71	72
Slachtbelastingen	446	4.004	4.372
Bijzondere bel. buitengew.	7	56	68
Hoofdgeld	6	39	50
Landelijke inkomsten	3.253	18.370	20.174
Belasting op loterijen	156	970	626
Motorbelasting i.d. B. Gew.	59	406	82
Opgeheven belastingen ...	—4	—5	58
Motorvoertuigenbel.			
Java en Madoera	120	636	—
Totaal....	17.128	146.499	162.644
Monopolies.			
Opium excl. opiumfabriek	1.088	9.668	13.452
Pandhuizen	1.063	10.320	13.584
Zout	1.272	11.884	10.675
Totaal....	3.423	31.872	37.711
Producten.			
Kina en Thee	81	354	270
Landscaoutchoubedrijf ..	179	1.154	979
Boschwezen	717	5.520	6.137
Goud en zilver	—	—	—
Banka-tin	3.410	17.038	7.398
Steenkolen	310	3.967	4.988
Totaal....	4.697	28.033	19.772
Bedrijven.			
Havenwezen	783	9.499	10.824
Baggerdienst	122	1.747	2.359
Waterkracht en Electricit.	235	2.084	2.181
Landsdrukkerij	32	626	819
Post-, Telegr.- en Teldienst	2.177	17.294	19.367
Spoor- en Tramwegen ...	2.976	26.896	34.973
Totaal....	6.325	58.146	70.523
Diverse middelen.			
Winsttaandeel „Billiton” ..	—	—	—
Winsttaandeel Jav. Bank ..	—	225	—
Afstand van grond	119	2.049	2.221
Mijnconcessies	123	587	2.142
Boeten en verbeurdverkl.	82	672	819
Leges en salarissen	37	311	354
Heff. t.z.v. gesl. werkover.	3	53	98
Opbrengst d. Weeskamers	55	493	576
Kadaster	20	213	267
Ontv. Gevangeniswezen ..	285	2.370	2.851
Afkoop heerendienst. B.G.	118	1.041	2.696
Schoolgelden	458	3.817	4.312
Ontv. ziekeninricht. enz. ...	68	565	673
Ijk van maten en gew. ...	61	522	486
Verk. en verh. van huizen	152	1.489	1.538
Ontv. waterleidingen ...	54	304	376
Bakengelden	197	1.786	1.832
Loodsgelden	226	2.069	2.064
Allerlei	106	2.222	2.814
Totaal....	2.164	20.788	26.119
Recapitulatie.			
Totaal belastingen	17.128	146.499	163.644
„ monopolies	3.423	31.872	37.711
„ producten	4.697	28.033	19.772
„ bedrijven	6.325	58.146	70.523
„ diverse middelen ..	2.164	20.788	26.119
Totaal generaal....	33.737	285.338	317.769

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET STAATSBEDRIJF DER P.T.T. DECEMBER 1933.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Dec. 1933	Meer of minder dan	
		Dec. 1932	Begrooting
Posterijen	f 3.825.164	+ f 78.879	— f 272.336
Telegrafie	„ 353.099	+ „ 7.843	+ „ 45.149
Telefonie	„ 2.086.249	+ „ 243.164	+ „ 211.949
Postcheque- en Girodienst	„ 957.080	— „ 112.241	+ „ 138.980
Totalen.....	f 7.221.592	+ f 217.645	+ f 123.742

WISSELKOERSEN EN BANKDISCONTO'S

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 5 Februari 1934 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bankdisconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.77	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	58.95	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.79	2½
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.75	3½
Luxemburg	100 Franc	—	—	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.24	2
Praag	100 Kronen	—	6.95	3½
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.80	5
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.25	4½
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	8
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.85	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.37	7½
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17½	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.40½	7
Milaan	100 Lira	13.09	13.09	3
Madrid	100 Peseta	48.—	20.10	6
Lissabon	Escudo	2.68½	0.07	5½
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	34.70	2½
Oslo *)	100 „	66.67	39.—	3½
Stockholm *)	100 „	66.67	40.—	2½
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	35.25	—
Warschau	100 Zloty	27.91	28.—	5
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	25.50	6
Riga (Letland) ..	100 Lat	48.—	48.—	5½-6
Reval (Estland)....	100 Estl. Kr.	66.67	45.25	5½
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26½	3.42½	4½
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.55	3
Amerika.				
New-York *)	\$	146.94½	1.57½	1½
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.56	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.42½	—
Buenos Aires.....	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.40½	—
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	0.9080	—	—
Rio de Janeiro....	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.14½	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	—
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	—	—
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ⁸	—	—
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.35½	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.80	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.42	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99½	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48½	1.57½	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48½	—	—
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.48½	—
Azië.				
Calcutta	Rupce	0.91	0.59	3½
Batavia	Gulden I.G.	100	1.008	4½
Kobe	Yen	1.24	0.47	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.59	—
Shanghai	Dollar	—	0.53½	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.91	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.68	—
Teheran ⁴⁾ (Perzië)..	Pahlavi	—	9.35	—
Bangkok	Baht	—	0.75	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10½	7.78	3½
Alexandrië.....	Egypt. £	12.42	7.97	—
Australië.				
Melbourne, Sidney	£	12.10½	6.21½	—
nieuw Brisbane ...	£	12.10½	6.24	—
Nieuw Zeeland	£	12.10½	6.24	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. 4) Zichtkoers. 5) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 2½ 19 Sept. '33	Lissabon	5½ 8 Dec. '33
	{ Bel. Binn. Eff. 3 19 Sept. '33	Londen	2 30 Juni '32
	{ Vrsch. in R.C. 3 19 Sept. '33	Madrid	6 26 Oct. '32
Athene	7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B.	1½ 1 Feb. '34
Batavia	4½ 16 Aug. '33	Oslo	3½ 22 Mei '33
Belgrado	7½ 20 Juli '31	Parijs	3 8 Feb. '34
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag	3½ 25 Jan. '33
Boekarest	6 5 Apr. '33	Pretoria	3½ 15 Mei '33
Brussel	3½ 13 Jan. '32	Rome	3 11 Dec. '33
Budapest	4½ 17 Oct. '32	Stockholm	2 1 Dec. '33
Calcutta	3½ 16 Feb. '33	Tokio	3.65 2 Juli '33
Dantzig	3 6 Mei '33	Weenen	5 23 Mrt. '33
Helsingfors	4½ 20 Dec. '33	Warschau	5 26 Oct. '33
Kopenhagen	2½ 1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk.	2 22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1934				1933	1932	1914
	10 Febr.	5/10 Febr.	29 Jan./ 3 Febr.	22/27 Jan.	6/11 Febr.	8/13 Febr.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	3/4	5/8-3/4	3/8-1/2	3/8-1/2	1/4-1/2	15/8-2 1/4	3 1/8-3 1/16
Londen Daggeld... Partic. disc.	3/4-1 15/16	3/4-1 15/16-1	3/4-1	3/4-1	1/2-1 3/4-7/8	2 1/2-5 4 1/4-5 1/4	1 3/4-2 4 1/4-3 1/4
Berlijn Daggeld... Maandgeld Part. disc. Warenw...	4 1/8-5 1/4 4-5 1/2 3 7/8 4-1/4	4 1/8-5 1/4 4-5 1/2 3 7/8 4-1/4	4 1/4-5 3/4 4-5 1/2 3 7/8 4-1/4	4-5 1/4 4-5 3/4 3 7/8 4-1/4	4 1/8-5 1/4 4 1/4-5 1/4 3 7/8 4-1/4	7-8 1/4 7-9 6 5/8-7 1/8 7 1/4-8	— 2 1/8-1/2 —
New York Daggeld 1) Partic. disc.	1 3/4	1 3/4	1 3/4	1 3/4	1-1 1/4 3/8-1/2	2 1/2-3/4 3	1 3/4-2 1/2

1) Koers van 9 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York*)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
6 Febr. 1934	1.54 1/8	7.66 1/2	58.85	9.79	34.74	100 5/8
7 " 1934	1.53 1/2	7.71 1/2	58.72 1/2	9.77	34.65	100 5/8
8 " 1934	1.52 1/2	7.62	58.70	9.79	34.65	100 5/8
9 " 1934	1.52	7.61 1/2	58.65	9.79 1/2	34.64	100 5/8
10 " 1934	1.51 1/8	7.61 1/4	58.75	9.80	34.68	100 5/8
12 " 1934	1.50 1/8	7.59	58.55	9.79	34.65	100 5/8
Laagste d.w.1)	1.49 3/4	7.56	58.50	9.76 1/2	34.60	100
Hoogste d.w.1)	1.58 1/2	7.82	58.95	9.80	34.82 1/2	100 5/8
Muntpariteit	2.4878	12.1070	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland 1)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
6 Febr. 1934	48.22 1/2	—	7.37 1/2	1.48	13.08	20.15
7 " 1934	48.17	—	7.38	1.48	13.08	20.15
8 " 1934	48.07 1/2	—	7.38	1.48	13.07	20.13
9 " 1934	48.06	—	7.36	1.48	13.07	20.15
10 " 1934	48.07	—	7.36 1/2	1.48	—	—
12 " 1934	48.05	—	7.32 1/2	1.48	13.07	20.15
Laagste d.w.1)	48.—	—	7.25	1.45	13.02 1/2	20.—
Hoogste d.w.1)	48.27 1/2	28.—	7.40	1.53	13.12 1/2	20.25
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
6 Febr. 1934	39.55	34.25	38.55	3.40	39	1.54
7 " 1934	39.80	34.50	38.80	3.42 1/2	39	1.54
8 " 1934	39.30	34.05	38.30	3.37 1/2	39 1/2	1.52 1/2
9 " 1934	39.30	34.05	38.30	3.37 1/2	39	1.51
10 " 1934	39.35	34.10	38.35	3.37 1/2	39	1.50 1/2
12 " 1934	39.15	33.90	38.15	3.35	39 3/8	1.51
Laagste d.w.1)	38.85	33.60	37.85	3.30	38	1.47 1/2
Hoogste d.w.1)	40.15	34.80	39.15	3.47 1/2	40	1.56
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 1/2	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
6 Febr. 1934	4,97	6,30	38,08	64,60
7 " 1934	4,98 3/4	6,34 1/2	38,18	64,70
8 " 1934	5,01 1/8	6,44 1/2	38,75	65,75
9 " 1934	5,02	6,43 1/2	38,66	65,72
10 " 1934	5,03	6,48	38,90	66,12
12 " 1934	—	—	—	—
13 Febr. 1933	—	—	—	—
Muntpariteit..	4,86	3,90 5/8	23,81 1/2	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	27 Jan. 1934	3 Feb. 1934	5/10 Febr. 1934 Laagste/Hoogste	10 Febr. 1934
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	545	525	530	530
Bangkok....	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ..	Pen. p. £	18	17 1/2	17 1/2	17 1/2
Buenos Aires	d. p. \$	36 1/2	28 1/8	27 1/8	28 1/2
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 3/32	1/6 3/32	1/6 1/16	1/6 1/8
Constantin..	Piast. p. £	650	635	630	645
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/5 1/16	1/5 1/16	1/5 1/8	1/6 1/8
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Lissabon	Escu. p. £	110	109 7/8	109 3/4	109 7/8
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18
Montevideo ..	d. per £	37	38	37 1/2	37 1/2
Montreal ..	\$ per £	5.01	4.97 1/2	4.96	5.06 1/2
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	4 1/8	4 1/8	4 1/8	4 1/8
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/4	1/4 1/16	1/4	1/4 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/32	2/4 1/32	2/4	2/4 1/16
Valparaiso 1)	\$ per £	—	—	—	—
Warschau ..	Zl. p. £	27 1/8	27 1/4	26 7/8	27 1/8

ZILVERPRIJS Londen 1) N. York 2)

	Londen 1)	N. York 2)
6 Febr. 1934..	19 9/16	44 1/8
7 " 1934..	19 11/16	44 1/2
8 " 1934..	19 1/2	44 1/2
9 " 1934..	19 13/16	44 3/8
10 " 1934..	19 11/16	44 1/2
12 " 1934..	19 7/8	—
13 Febr. 1933..	16 9/16	—
27 Juli 1914..	24 1/16	59

GOUDPRIJS 3) Londen

	Londen
6 Febr. 1934....	139/3
7 " 1934....	136/6
8 " 1934....	136/9
9 " 1934....	137/4
10 " 1934....	137/1
12 " 1934....	137/2
13 Febr. 1933....	119/10
27 Juli 1914....	84/10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	31 Jan. 1934	7 Febr. 1934
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 45.308.454,77	f 26.517.943,72
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorsch. op ultimo December 1933 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en op. op de Rijksink. bel.	" 2.111.533,75	" 3.671.916,94
Voorsch. op ultimo December 1933 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel. alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië.....	" 1.149.966,48	" 1.149.966,48
Id. aan Suriname.....	" 3.059.174,63	" 3.059.174,63
Id. aan Curaçao.....	" 246.747.002,96	" 254.129.940,81
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1) Vord. op ander. Staatsbedrijven 1)....	" 13.312.856,13 " 4.888.591,92 " 102.456.266,15 " 35.584.032,20	" 13.596.262,40 " 4.979.595,52 " 102.714.077,84 " 36.481.445,45
Verstr. t. laste der Rijksbeogr. kasgeleeningen aan gemeenten (saldo)....	" 18.774.494,81	" 18.914.494,81
Verplichtingen.	" 51.593.286,77	" 49.528.286,77
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt Schatkestbiljetten in omloop.....	f 384.644.000,—	f 416.204.000,—
Schatkestpromessen in omloop.....	" 87.100.000,—	" 59.050.000,—
Zilverbons in omloop.....	" 1.384.871,—	" 1.382.250,50
Schuld op ultimo December 1933 a/d gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondbel. e. d. gem. fondsbel. alsmede op. op die bel. en op de verm. bel.	" 15.367.786,90	" 21.039.147,58
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) .. Id. aan andere Staatsbedrijven 1) .. Id. aan diverse instellingen 1) ..	" 121.620.634,20 " 80.820.168,17	" 124.552.067,11 " 83.497.946,17

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	3 Febr. 1934	10 Febr. 1934
Saldo Javasche Bank.....	f 3.156.000,—	f 1.772.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 251.155.000,—	" 255.083.000,—
Schatkestpromessen	" 1.000.000,—	" 1.000.000,—
Schatkestbiljetten	" 10.040.000,—	" 10.040.000,—
Muntbiljetten in omloop	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 1.469.000,—	" 1.469.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 2.065.000,—	" 2.180.000,—
Voorschot van de Javasche Bank....	—	—

CURAÇAOSCHIE BANK.

Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse reke-ningen 1)	Diverse reke-ningen 2)
1 Januari 1934	4.801	4.916	105	117	610	125
1 December 1933	4.800	4.901	76	117	623	124
1 November 1933	5.100	5.266	186	117	611	158
1 October 1933	5.113	5.314	135	132	658	134
1 Januari 1933	4.747	5.005	45	162	760	118

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN				VLEESCH					
	TARWE 80 K.G. La Plata loco Rotterdam/Amsterdam per 100 K.G. 3)		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G. 3)		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G. 3)		GERST 64/65 K.G. La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 K.G. 4)		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G. 3)		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 KG. Broek op Langendijk		ROODE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		RUND- VLEESCH (versch) Gem.v.3kw. per 100 KG. Rotterdam		VARKENS- VLEESCH (versch) per 100 KG. Rotterdam	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1925	17,20	100,0	13,07 ^b	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47 ^b	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47 ^b	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	17,23	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—
1929	12,25	71,2	10,87 ^b	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	9,10	52,8	96,40	103,7	93,12 ^b	120,2
1930	9,67 ^b	56,3	6,22 ^b	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	5,77	33,5	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	6,96	40,4	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22 ^b	30,4	4,62 ^b	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	1,07	60,9	1,84	10,7	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,01 ^b	29,2	3,54	27,1	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	2,60	15,1	52,—	55,9	49,50	63,9
Jan. 1932	5,05	29,4	5,07 ^b	38,8	71,25	30,8	114,00	48,3	142,50	30,8	1,49	32,8	8,69	65,6	1,87	10,8	70,—	75,3	40,—	51,6
Febr. "	5,30	30,8	5,07 ^b	38,8	74,00	32,0	108,50	46,0	142,25	30,8	1,28	28,1	8,98	67,8	1,29	7,5	68,—	73,1	34,—	43,9
Maart "	5,52 ^b	32,1	5,80	44,4	86,75	37,5	118,00	50,0	143,25	31,0	1,68	36,9	12,26	92,6	1,78	10,3	67,—	72,0	32,—	41,3
April "	5,65	32,7	6,22 ^b	47,6	88,75	38,3	124,50	52,8	135,25	29,2	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	28,—	36,1
Mei "	5,60	32,6	5,30	40,5	78,00	33,7	116,00	49,2	130,25	28,2	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	26,—	33,5
Juni "	5,22 ^b	30,4	4,15	31,7	80,75	34,9	105,75	44,8	128,75	27,8	—	—	—	—	—	—	67,—	72,0	34,—	43,9
Juli "	4,90	28,5	4,—	30,6	78,75	34,0	100,25	42,5	129,75	28,1	—	—	—	—	—	—	64,—	68,8	35,50	45,8
Aug. "	5,20	30,2	4,07 ^b	31,2	77,50	33,5	98,25	41,6	133,00	28,8	—	—	—	—	—	—	62,—	66,7	40,50	52,2
Sept. "	5,47	31,8	4,20	32,1	78,50	33,9	88,50	37,5	150,75	32,6	—	—	—	—	—	—	55,—	59,1	42,50	54,8
Oct. "	5,25	30,5	3,92 ^b	30,0	74,50	32,2	79,50	33,7	138,25	29,9	—	—	—	—	—	—	51,—	54,8	44,—	56,8
Nov. "	4,90	28,5	3,90	29,8	71,25	30,8	79,00	33,5	135,25	29,2	1,06	23,3	4,10	31,0	—	—	53,—	57,0	46,—	59,3
Dec. "	4,72 ^b	27,5	3,80	29,1	66,25	28,6	75,25	31,9	135,00	29,2	0,84	18,5	3,99	30,1	3,02	17,5	53,—	57,0	46,—	59,3
Jan. 1933	4,95	28,8	3,75	28,7	73,00	31,5	75,25	31,9	136,50	29,5	0,67	14,7	3,38	25,5	3,02	17,5	50,50	54,3	44,75	57,7
Febr. "	4,77 ^b	27,8	3,70	28,3	71,00	30,7	74,75	31,7	130,25	28,2	0,60	13,2	2,06	15,5	2,51	14,6	49,25	53,0	45,—	58,1
Maart "	5,05	29,4	3,82 ^b	29,3	73,50	31,7	76,25	32,3	130,50	28,2	0,61	13,4	1,29	9,7	3,11	18,0	46,50	50,0	46,—	59,3
April "	5,15	29,9	3,75	28,7	72,75	31,4	71,25	30,2	129,50	28,0	—	—	—	—	—	—	49,50	53,2	48,25	62,3
Mei "	5,40	31,4	3,77 ^b	28,9	70,50	30,5	73,25	31,0	146,75	31,7	—	—	—	—	—	—	52,25	56,2	49,—	63,2
Juni "	5,25	30,5	3,55	27,2	66,00	28,5	75,75	32,1	163,25	35,3	—	—	—	—	—	—	51,25	55,1	48,—	61,9
Juli "	5,82 ^b	33,9	3,85	29,4	64,25	27,8	78,00	33,1	176,25	38,1	—	—	—	—	—	—	49,25	53,0	48,50	62,6
Aug. "	5,30	30,8	3,55	27,2	61,25	26,5	67,75	28,7	161,50	34,9	—	—	—	—	—	—	49,—	52,7	49,25	63,5
Sept. "	4,95	28,8	3,47 ^b	26,6	61,00	26,3	65,25	27,6	159,00	34,4	—	—	—	—	—	—	50,25	54,0	54,—	69,7
Oct. "	4,40	25,6	3,—	22,9	60,25	26,0	63,50	27,0	141,25	30,5	—	—	—	—	—	—	56,25	60,5	54,25	70,0
Nov. "	4,55	26,5	2,95	22,6	74,50	32,2	60,00	25,4	147,25	31,8	1,26	27,7	2,23	16,8	—	—	59,50	64,0	54,37 ^b	70,2
Dec. "	4,57	26,6	3,30	25,3	73,50	31,7	59,25	25,1	154,50	33,4	0,97	21,3	2,56	19,3	1,76	10,2	60,75	65,3	53,50	69,0
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	3,65	80,2	2,30	17,4	3,08	17,9	62,50	67,2	53,75	69,4
5 Febr. "	3,60	20,9	2,70	20,7	62,50	27,0	58,00	24,6	134,50	29,1	3,88	85,3	1,98	14,9	2,90	16,8	64,— ^b	68,8	54,— ^b	69,7
12 " "	3,40	19,8	2,80	21,4	65,50	28,3	58,00	24,6	133,00	28,8	—	—	—	—	—	—	64,— ^b	68,8	54,— ^b	69,7

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Canada. Van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli 1933 62/63 K.G. Zuid-Russische. 4) 3 Febr. 5) 1 Febr. 6) 1 Febr. 7) 8 Febr. 8) 2 Febr.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33,90 Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ^b \$cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 KG. netto				
	f.	%	\$	%	\$cts.	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	f.	%	f.	%		
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	0,45	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,78	29,7	19,25	35,0	9,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
Jan. 1932	8,25	76,3	0,71	42,3	5,25	35,3	6,65	28,6	5,09	17,4	3,38	36,2	16,50	30,0	9,00	30,5	11,63	33,5	7,10	59,2
Febr. "	8,25	76,3	0,71	42,3	4,92 ^b	33,1	6,90	29,7	5,31	18,1	3,51	37,6	16,25	29,5	9,00	30,5	11,75	33,9	7,25	60,4
Maart "	8,35	77,3	0,71	42,3	4,62 ^b	31,1	6,90	29,7	5,37	18,3	3,30	35,3	16,50	30,0	8,75	29,7	10,25	29,5	7,40	61,7
April "	8,65	80,1	0,86	51,2	4,34	29,2	6,25	26,9	5,08	17,4	3,08	33,0	16,50	30,0	9,00	30,5	9,25	26,7	7,40	61,7
Mei "	8,30	76,9	0,86	51,2	4,25	28,6	5,90	24,9	4,57	15,6	2,76	29,5	15,75	28,6	8,25	28,0	8,88	25,6	7,40	61,7
Juni "	8,25	76,3	0,86	51,2	4,25	28,6	5,25	22,6	4,44	15,2	2,55	27,3	15,25	27,7	7,75	26,3	9,—	25,9	7,40	61,7
Juli "	8,10	75,0	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,97	17,0	2,77	29,6	16,00	29,1	8,50	28,8	9,75	28,1	—	—
Aug. "	7,80	72,2	0,86	51,2	4,30	28,9	7,35	31,6	5,71	19,5	3,33	35,6	15,75	28,6	8,25	28,0	12,—	34,6	5,70	47,5
Sept. "	7,75	71,8	0,86	51,2	4,37 ^b	29,4	7,75	33,3	6,37	21,8	3,64	38,9	16,75	30,5	8,75	29,7	13,75	39,6	5,90	49,2
Oct. "	7,65	70,8	0,86	51,2	4,45	29,9	6,50	28,0	5,68	19,4	3,16	33,8	15,75	28,6	8,50	28,8	14,—	40,3	6,—	50,0
Nov. "	7,40	68,5	0,86	51,2	4,60	31,0	6,15	26,5	5,16	17,6										

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾)

	ZUIVEL EN EIERN								METALEN																			
	BOTER per K.G. Leeuwarder Comm. Noteering	BOTER p.K.G. Heffing Crisis Zuivel-Centr.	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 K.G.	EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN locoprijzen Londen per Eng. ton	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton	GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen	ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton	GOUD cash Londen per ounce fine	ZILVER cash Londen per Standard Ounce																
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%		
1925	2,31	100,0	56,-	100,0	9,18	100,0	62.1/6	100,0	36.8/6	100,0	261.17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,-	36.3/6	100,-	85/6	100,-	32 ¹ / ₈	100,0						
1926	1,98	85,7	43,15	77,1	8,15	88,8	58.1/-	93,5	31.1/6	85,3	290.17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34.2/6	94,3	85/-	99,5	28 ¹ / ₈	89,3						
1927	2,03	87,9	43,30	77,3	7,96	86,7	55.14/-	89,7	24.4/-	66,4	290.4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28.10/-	78,8	85/-	99,5	26 ³ / ₄	83,3						
1928	2,11	91,3	48,05	85,8	7,99	87,0	63.16/-	102,8	21.1/-	57,8	227.5/-	86,8	66/-	90,4	62/8	93,5	25.5/6	69,9	85/-	99,5	26 ¹ / ₄	81,1						
1929	2,05	88,7	45,40	81,1	8,11	88,3	75.14/-	121,9	23.5/-	63,8	203.15/6	77,8	70/6	96,6	68/9	102,6	24.17/6	68,8	85/-	99,5	24 ⁷ / ₈	76,2						
1930	1,66	71,9	38,45	68,7	6,72	73,2	54.13/-	88,0	18.1/6	49,6	142.5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16.17/-	46,6	85/-	99,5	17 ¹ / ₂	55,4						
1931	1,34	58,0	31,30	56,9	5,35	58,3	36.5/-	58,4	12.1/-	33,1	110.1/-	42,0	55/-	70,9	47/6	70,9	11.10/6	31,9	92/6	108,2	13 ³ / ₈	41,6						
1932	0,94	40,7	22,70	40,5	4,14	45,1	22.17/-	36,8	8.12/-	23,6	97.2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9.16/-	27,1	118/-	138,0	12 ³ / ₈	40,1						
1933	0,61	26,4	20,20	36,1	3,71	40,4	22.2/6	35,6	7.17/6	21,6	131.18/-	50,1	41/-	56,2	35/-	52,2	10.12/6	29,4	124 ⁷ / ₃₂	145,8	12 ³ / ₈	38,5						
Jan. '32	1,16	50,2	25,75	46,0	4,71	51,3	27.14/6	44,7	10.14/-	29,4	98.18/-	37,8	41/6	56,8	42/-	62,7	10.6/6	28,5	120/3	140,7	13 ⁷ / ₈	43,2						
Febr. '32	1,34	58,0	27,75	49,6	3,79	41,3	26.4/-	42,2	10.5/-	28,1	99.2/6	37,9	41/6	56,8	40/-	59,7	10.-/-	27,6	119/6	139,9	14	43,6						
Mrt. '32	0,98	42,4	23,65	42,2	3,42 ⁵	37,3	24.18/-	40,1	9.9/-	25,9	96.6/-	36,8	44/-	60,3	40/-	59,7	9.11/-	26,4	114/-	133,5	13 ³ / ₄	42,8						
Apr. '32	0,99	42,9	19,60	35,0	2,77 ⁶	30,2	23.8/-	37,7	8.16/6	24,2	84.15/6	32,4	45/-	61,6	37/6	56,0	9.2/-	25,2	110/3	129,0	13 ¹ / ₂	40,9						
Mei '32	0,82	35,5	19,65	35,1	2,88	31,4	21.6/-	34,3	8.-/-	22,0	89.13/6	34,2	44/-	60,3	37/6	56,0	9.9/-	26,1	112/9	132,0	12 ⁵ / ₈	39,3						
Juni '32	1,11	48,1	24,25	43,3	3,08	33,5	20.12/6	33,2	7.5/-	19,9	84.9/-	32,3	44/-	60,3	37/6	56,0	8.13/-	23,9	113/6	132,7	12 ⁵ / ₈	39,3						
Juli '32	0,96	41,6	19,55	34,9	3,12 ⁵	34,0	19.2/6	30,8	7.3/6	19,7	90.17/6	34,7	42/6	58,2	37/-	55,2	8.6/6	23,0	116/-	135,7	12 ³ / ₈	38,5						
Aug. '32	0,76	32,9	17,90	32,0	3,72	40,6	22.4/6	35,8	7.17/6	21,6	101.-/-	38,6	42/-	57,5	35/-	52,2	11.2/-	30,7	118/9	138,8	13	40,5						
Sept. '32	0,84	36,4	19,70	35,2	4,64	50,5	25.8/-	40,9	9.10/6	26,1	109.9/-	41,8	42/-	57,5	35/-	52,2	11.2/-	30,7	118/9	138,8	13	40,5						
Oct. '32	0,82	35,5	25,50	45,5	5,73	62,4	22.5/6	35,9	8.7/-	22,9	108.13/6	40,4	41/-	56,2	34/6	51,5	10.8/6	28,8	121/6	142,1	12 ¹ / ₂	38,9						
Nov. '32	0,81	35,1	26,50	47,3	6,65	72,4	21.19/-	35,4	8.4/6	22,6	104.7/6	39,9	40/-	54,8	34/6	51,5	10.8/-	28,7	125/9	147,2	12 ³ / ₈	38,3						
Dec. '32	0,73	31,6	22,55	40,3	5,12 ⁵	55,7	19.12/6	31,6	7.9/6	20,5	100.10/6	38,4	39/-	53,4	34/6	51,5	10.7/-	28,6	125/9	147,2	12 ³ / ₈	38,5						
Jan. '33	0,73	31,6	21,75	38,8	4,27	46,7	19.17/-	32,0	7.8/-	20,3	100.1/6	38,1	40/6	55,5	34/6	51,5	9.19/-	27,5	122/8	143,5	11 ¹ / ₂	36,4						
Febr. '33	0,65	28,1	20,60	36,8	4,35	47,4	20.3/-	32,5	7.7/-	20,2	104.7/6	39,9	43/-	58,9	34/-	50,7	9.15/-	27,0	120/5	140,8	11 ¹ / ₂	37,2						
Mrt. '33	0,53	22,9	19,40	34,6	2,80	30,5	20.-/6	32,3	7.10/-	20,6	104.18/3	40,1	43/-	58,9	34/7	51,6	10.7/-	28,6	120/5	140,8	12 ⁷ / ₈	38,7						
Apr. '33	0,54	23,4	18,55	33,1	2,07 ⁵	22,6	20.11/6	33,1	7.12/6	20,9	109.17/-	42,0	43/-	58,9	35/6	53,0	10.8/6	28,8	120/1	140,4	12 ³ / ₈	39,9						
Mei '33	0,52	22,5	21,80	38,9	2,49	27,1	23.6/6	37,6	8.6/-	22,9	128.17/6	49,2	41/6	56,8	36/6	54,5	10.13/-	29,4	123/6	144,4	13 ¹ / ₄	41,2						
Juni '33	0,52	22,5	23,50	42,0	2,50	27,2	25.7/-	40,8	9.4/-	25,3	151.10/-	57,9	42/-	57,5	37/-	55,2	11.12/6	32,1	122 ³ / ₈	143,0	13 ¹ / ₄	41,2						
Juli '33	0,55	23,8	18,50	33,0	2,60	28,3	25.16/-	41,6	9.2/-	25,0	148.1/6	56,5	41/6	56,8	35/-	52,2	12.1/-	33,3	123 ¹ / ₈	144,9	12 ⁷ / ₈	38,7						
Aug. '33	0,63	27,3	18,90	33,8	3,57 ⁴	38,9	24.5/-	39,1	8.4/6	22,6	145.3/-	55,4	41/-	56,2	35/-	52,2	11.7/-	31,4	125/10	147,2	12	37,4						
Sept. '33	0,66	28,6	18,40	32,9	3,91	42,6	26.16/6	36,8	7.16/-	21,4	140.17/6	53,8	39/6	54,1	34/6	51,5	10.18/6	30,2	130/11	153,1	11 ¹ / ₂	37,2						
Oct. '33	0,68	29,4	19,45	34,7	4,68	51,0	22.1/-	35,5	7.14/-	21,1	145.5/-	55,5	39/6	54,1	34/6	51,5	10.13/-	29,4	131/7	153,3	12 ¹ / ₂	37,0						
Nov. '33	0,65	28,1	20,80	37,1	5,80	63,2	20.6/6	32,7	7.13/6	21,1	150.9/6	57,5	40/-	54,8	34/6	51,5	9.19/-	27,6	128 ⁵ / ₈	150,1	12 ¹ / ₄	38,1						
Dec. '33	0,60	26,0	20,40	36,4	5,47 ⁵	59,6	21.1/-	33,9	7.12/-	20,9	153.8/-	58,6	40/6	55,5	36/-	53,7	9.19/-	27,5	126 ² / ₄	147,6	12 ³ / ₈	39,1						
Jan. '34	0,50	21,6	20,40	36,4	5,05	55,0	21.7/-	34,4	7.7/-	20,2	148.3/-	56,8	39/6	54,1	36/-	53,7	9.12/-	26,5	129/6	151,5	12 ³ / ₄	39,7						
5 Febr. '34	0,46 ⁷	19,9	21,50 ⁸	38,4	4,35	47,4	20.15/-	33,4	7.3/6	19,7	138.14/-	53,0	37/-	50,7	36/-	53,7	9.-/6	24,9	140/-	163,7	12	37,4						
12 " " "	0,46 ⁹	19,9	21,50 ⁸	38,4	3,85	41,9	20.12/6	33,2	7.2/6	19,6	140.17/6	53,6	40/6	55,5	36/-	53,7	9.6/-	25,9	137 ² / ₂	160,4	12 ³ / ₈	38,3						

1. 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2. 2. Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 17 Dec. 1929 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.)

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN																	
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .	STEENEN		CACAO		COPRA Ned.-Ind. f. m. S. per 100 K.G. Amsterdam	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.	RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.	THEE Af. N.-I. theev. Java'd gem. pr. Java'en Sumatrathee p. 1/2 K.G.	INDEXCIJFER													
	binnenmuur per 1000 stuks	buitenmuur per 1000 stuks	G.F. Accra per 50 K.G. c.i.f. Nederland	sh.	%						cts.	%	fl.	%	cts.	%	Grondstoffen	Koloniale producten						
1925	159,75	100	15,50	100,-	19,-	100,-	42/6	100,0	35,87 ⁵	100,0	61,375	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	111,5	100,0	100,0	100,0		
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49/-	115,3	34,-	94,8	55,375	90,2	2/-	67,4	17,50	93,3	94,25	111,5	98,0	102,6	102,6			
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50																			

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 12 Februari 1934.

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	23.943.265,88		
sels, Prom.,	Bijbnk. „	516.816,21		
enz. in disc.	Ag.sch. „	4.285.964,92	f	28.746.047,01
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—		
Idem eigen portef.	f	1.402.500,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	—		1.402.500,—
Beleeningen				
incl. vrsch.	Hfdbk. f	99.203.802,03 ¹⁾		
in rek.-crt.	Bijbnk. „	3.401.911,77		
op onderp.	Ag.sch. „	40.715.286,35		
	f	143.321.000,15		
Op Effecten	f	141.044.893,42 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.	„	2.276.106,73		143.321.000,15 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	—		
Munt, Goud	f	106.713.540,—		
Muntmat., Goud	„	726.691.233,53		
	f	833.404.773,53		
Munt, Zilver, enz.	„	26.182.744,50		
Muntmat., Zilver	„	—		859.587.518,03 ²⁾
Belegging $\frac{1}{5}$ kapitaal, reserves en pensioenfondsen	21.299.285,85		
Gebouwen en Meub. der Bank	5.000.000,—		
Diverse rekeningen	11.476.387,98		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	18.331.195,17		
	f	1.089.163.934,19		
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefondsen	„	3.749.272,82		
Bijzondere reserve	„	5.000.000,—		
Pensioenfondsen	8.781.214,48		
Bankbiljetten in omloop	889.514.500,—		
Bankassigtiën in omloop	265.191,26		
Rek.-Cour. { Het Rijk f	25.037.441,64			
saldo's: { Anderen „	132.345.234,19			157.382.675,83
Diverse rekeningen	4.471.079,80		
	f	1.089.163.934,19		

Beschikbaar metaalsaldo f 441.550.310,92
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.103.875.775,—

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 76.424.425,—
²⁾ Waarvan in het buitenland „ 6.651.146,63

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaalsaldo	Dekking pers.
	Munt	Muntmat.				
12 Febr. '34	106714	726.691	889.515	157.648	441.550	82
5 „ '34	106713	785.384	905.829	202.610	475.717	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
12 Febr. 1934	28.746	—	143.321	1.403	11.476
5 „ 1934	28.146	—	145.905	1.403	11.835
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.**JAVASCHE BANK.**

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaalsaldo
10 Feb. '34 ²⁾	150.330		191.950	27.410	62.586
3 „ '34 ²⁾	150.160		189.200	28.510	63.076
6 Jan. 1934	108.379	35.067	191.081	27.894	55.856
30 Dec. 1933	108.377	34.611	186.435	28.347	57.074
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Disconto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekking pers. tage.
10 Feb. '34 ²⁾	650	67.780	14.710	69	
3 „ '34 ²⁾	1.010	67.690	12.980	69	
6 Jan. 1934	1.002	9.009	54.525	14.964	66
30 Dec. 1933	903	9.001	53.083	12.414	67
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.**BANK VAN ENGELAND.**

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
7 Febr. 1934	191.787	368.185	82.718	8.417	11.447
31 Jan. 1934	191.796	366.662	84.241	8.178	11.318
22 Juli 1914	40.164	29.317		33.633	

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dekking pers. %)
			Bankers	Other Accounts		
7 Febr. '34	69.541	17.272	101.441	36.137	83.602	53,9
31 Jan. '34	77.058	25.154	100.594	37.807	85.134	52,0
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.**BANK VAN FRANKRIJK.**

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waars. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
2 Febr. '34	76.860	465	13	5.252	1.115	3.016	3.200
26 Jan. '34	77.055	503	16	5.600	1.114	2.893	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
2 Febr. '34	6.114	2.366	81.059	149	2.219	13.740
26 Jan. '34	6.119	2.194	79.474	46	2.224	15.836
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.**DUITSCHER RIJKS BANK.**

Data	Goud	Daarvan als buit. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Febr. 1934	354,5	39,5	9,2	2.811,5	71,6
31 Jan. 1934	376,2	23,4	6,9	2.844,8	80,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Febr. 1934	312,2	569,6	3.332,2	528,1	259,6
31 Jan. 1934	299,7	589,3	3.458,4	497,6	240,2
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Febr., 31 Jan. 1934, resp. 52, 37 mill.**NATIONALE BANK VAN BELGIË.**

Data	Goud		Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheidsfondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
8 Febr. 1934	2.735	67	759	35	347	40	3.444	127	405
1 „ 1934	2.746	68	763	37	347	40	3.453	136	403

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash“ ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
24 Jan. '34	3.560,0	2.585,2	248,2	97,2	104,1
17 „ '34	3.560,3	2.611,3	244,9	101,3	111,9

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking pers. %)	Algem. Dekking pers. %)
24 Jan. '34	2.431,7	2.931,4	3.053,0	145,4	59,4	63,6
17 „ '34	2.431,8	2.959,6	3.036,9	145,1	59,3	63,5

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opsch. schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.
³⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
17 Jan. '34	21	8.218	8.229	1.974	15.909	4.352
10 „ '34	21	8.209	8.179	1.983	15.865	4.343

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.